

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות, מוזיאון ישראל, ירושלים
جناح الشبيبة والتربية الفنية على اسم روت، متحف إسرائيل، القدس
The Ruth Youth Wing for Art Education, The Israel Museum, Jerusalem

טריפתיכון

**תכנית לימודים ייחודית לבגרות באמנות
באגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים**

ירושלים, 2012

תוכן העניינים

3	הרקע לפיתוח התכנית והתפיסה הרעיונית של התכנית (הרציונאל)
3	1. סיבות הנמקות
3	2. ייחודיותה של התכנית
4	3. כותבי התכנית ושותפיה
5	4. התלמיד וצרכיו
6	5. המורה ותפקידו
7	6. החברה וצרכיה
8	7. התפיסה הרעיונית של התכנית (הרציונאל)
9	8. מספר יחידות הלימוד בתכנית
10	9. לימודים משלימים
11	מטרות התכנית
13	התכנים
13	1. המושגים המרכזיים של התכנית
15	2. אסטרטגיות הוראה-למידה בתכנית
16	3. ביבליוגרפיה
19	4. מטרות אופרטיביות של התכנית ומפרט התכנים
45	דרכי הערכה
45	1. מחווני הערכה המלווים את תהליך ההוראה-למידה
79	2. דרכי הערכה מסכמות

הרקע לפיתוח התכנית והתפיסה הרעיונית של התכנית (הרציונאל)

1. סיבות והנמקות

אגף הנוער והחינוך לאמנות של מוזיאון ישראל רואה בייעודו שליחות לקשר בין האמנות, המוזיאון וקהל מבקריו, והתכנית טריפטיכון היא נדבך מהותי בהגשמת ייעוד זה. ייחודה של התכנית הוא המפגש הישיר עם יצירות מקור המאפשר למידה מיטבית של האמנות ומעניק השראה ליצירה אישית, שכן להשקפתנו, אין תחליף להתבוננות ביצירת המקור בלימודי אמנות. מוזיאון ישראל, בתור המוסד התרבותי הגדול בישראל, אוצר בתוכו כמה מיצירות האמנות החשובות בעולם. לימודי האמנות בתכנית טריפטיכון עושים שימוש ביצירות אלה ומאפשרים הבנה עמוקה של תהליכי היצירה ותהליכי האוצרות, והם מתעמקים בנושא הליבה של תכנית ייחודית זו: הממשק שבין האמנות, המוזיאון והקהל.

2. ייחודיותה של התכנית

ייחודיותה של התכנית טריפטיכון היא בזירת הפעלתה – מוזיאון ישראל, ירושלים. המוזיאון כסביבת לימוד מאפשר מפגש ישיר עם יצירת האמנות המקורית. המפגש הבלתי אמצעי עם היצירה מניב תובנות שמפגש מתווך (דרך ספר או דימוי מוקרן) אינו יכול להעביר. לצבע, לגודל ולמרקם של היצירה השפעה רבת עוצמה על המתבונן. באוסף מוזיאון ישראל גם יצירות וידאו, מיצג ויצירות בעלות ממד של תנועה, קול או ריח שלא ניתנות לצפות בהן או לחוות אותן אלא בעמידה מולן. מוזיאון ישראל הוא מוזיאון אנציקלופדי, וככזה הוא משקף את מגוון היצירה האנושית ברחבי העולם, למן שחר האדם ועד ימינו. אגף הנוער והחינוך לאמנות, האמון על תיווך אוצרות המוזיאון לקהליו השונים, הוא אחד מבין ארבעת אגפי מוזיאון ישראל, ועמו האגף לאמנויות, המציג את אמנות המערב למן המאה ה-14 ועד האמנות העכשווית, לצד אמנות של תרבויות שאינן מערביות; האגף לארכיאולוגיה, החושף את הממצא הארכיאולוגי של ארץ ישראל וסביבותיה למן התקופה הפרהיסטורית, הכולל את המגילות הגנוזות ממדבר יהודה ודגם ירושלים בתקופת בית שני; והאגף לאמנות וחיים יהודיים, המציג את מגוון היצירה והתרבות היהודית בקהילות ישראל. החשיפה למגוון העצום של היצירה האנושית שמציע מוזיאון ישראל מזמנת ראייה רחבה של יחסי הגומלין וההשפעות הבין-תרבותיות. עם זאת, טריפטיכון מתמקדת באמנות מודרנית ועכשווית, וביתר שאת באמנות ישראלית.

הלימוד במוזיאון ישראל מאפשר לבחון את היצירה כחלק ממכלול של תצוגה, תוך התייחסות מרחבית אליה והשוואתה עם מבחר היצירות האחרות בחללי הגלריות, במדיה שונים ובתקופות שונות. בחינה זו הופכת את התלמיד למשתתף פעיל ביצירת מערך התייחסויות פנים מוזיאלי עם היצירה האמנותית. ההתבוננות בכמה יצירות במקביל מלמדת על תהליך האוצרות, לפיו ערכו של המכלול עולה על ערך מרכיביו כשלעצמם. רב-השיח בין היצירות מזמן תובנות המאירות באור חדש את היצירה ואת המשתמע ממנה.

הלימוד במוזיאון ישראל מפגיש את הלומדים בטרופיתיון עם אוצרים ממגוון מחלקות המוזיאון, וכן עם אמנים ומורים איכותיים שעובדים במוזיאון ישראל ובאגף הנוער בפרט. למעשה, כדי לטפח את התלמידים, התכנית נעזרת בעובדי מוזיאון ישראל.

הרב תרבותיות שמציג מוזיאון ישראל, שאת ערכיה מבקשת התכנית טריפתיכון להנחיל, משתקפת באוכלוסיית התלמידים. זהו מפגש חברתי בין תלמידים בעלי השקפות עולם מגוונים המייצגים מגזרים שונים בחברה הישראלית. העיסוק באמנות תחת קורת גג אחת מעשיר את ראייתו החברתית של התלמיד ומאפשר שיח חוצה מגזרים סביב המכנה המשותף לכלל התלמידים, והוא האהבה לאמנות.

3. כותבי התכנית ושותפיה

דר' נעמי יפה, מפמ"ר לימודי אמנות ותיאטרון במשרד החינוך לשעבר.

תואר שני באמנות התיאטרון, אוניברסיטת תל אביב; תואר שלישי באמנות וחינוך לאמנויות, אוניברסיטת קולומביה, ניו-יורק, ארה"ב. דיקאן הסטודנטים במדרשה להכשרת מורים לאמנות, מכללת בית ברל. פרסומים בתחום החינוך לאמנויות בכתבי עת שונים, פיתוח תוכניות לימודים באמנות ותיאטרון למערכת החינוך, נציגת משרד החינוך בכנסים בינלאומיים בתחום האמנויות של אונסקו, הארגון הבינלאומי לחינוך באמצעות אמנויות, הארגון האמריקאי לחינוך לאמנות.

אלדד שאלתיאל, אוצר בכיר לחוגי אמנות, אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות, מוזיאון ישראל, ירושלים.

מנהל תכנית טריפתיכון; אמן מוכר שמציג במבחר תערוכות; תואר ראשון באמנות, בצלאל – אקדמיה לאמנות ועיצוב, תואר שני באמנות, Columbia University, New-York. ליהיא ספיר, אוצרת מרכז השתלמויות מורים, אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות, מוזיאון ישראל, ירושלים.

מנהלת את מחלקת השתלמויות לאנשי חינוך באגף הנוער והחינוך לאמנות; בעלת ניסיון של כ-30 שנים בהדרכה ובהוראת אמנות במוזיאון ישראל; תואר ראשון בתולדות האמנות ובתולדות התיאטרון עם תעודת הוראה, האוניברסיטה העברית בירושלים. נורית שילה-כהן, אוצרת ראשית אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות, מוזיאון ישראל, ירושלים (2000).

עובדת במוזיאון ישראל משנת 1970 וניהלה את אגף הנוער במשך 15 שנים; פרסמה ספרים ומאמרים רבים; כיום אוצרת בכירה לחינוך מוזיאלי ואוצרת לאור; חברת דירקטוריון ב-Hands on Europe!; תואר ראשון בביוגרפיה, בתולדות המחשבה היהודית ובתולדות האמנות, האוניברסיטה העברית בירושלים.

דוד איבגי, אוצר ראשי אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות, מוזיאון ישראל, ירושלים (2007). תואר שני בתולדות האמנות, האוניברסיטה העברית בירושלים; בעל ניסיון של כ-30 שנים בהדרכה והוראת אמנות במוזיאון ישראל; עומד בראש חברת "תגלית" להדרכות בנושאי אמנות בארץ.

ד"ר טלי גביש, ראש אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות, מוזיאון ישראל, ירושלים (2010).
בעלת רקע מקצועי רב שנים בתחום החינוך, האמנות והניהול; ממונה לשעבר על תחום
התלמידים המצטיינים באמנויות במשרד החינוך; תואר שלישי בחינוך, אוניברסיטת בן-גוריון
בנגב.

פלביה לבוב, אוצרת משנה לפרויקטים חינוכיים ע"ש משפחת נורדמן, אגף הנוער והחינוך לאמנות
ע"ש רות, מוזיאון ישראל, ירושלים (2007).

אוצרת מחלקת הדרכות באגף הנוער. בעבר רכזת התחום העיוני בתכנית טריפטיכון; ניהלה
את המחלקה לחינוך במוזיאון ליהדות איטליה בירושלים; לימדה במשך שנים רבות במוסדות
חינוך תיכוניים וגבוהים רבים, בניהם האוניברסיטה העברית בירושלים, המרכז הבינתחומי
בהרצליה, הסמינר למורים דוד ילין, בית הספר לקולנוע ע"ש סם שפיגל, בית הספר התיכון
שליד האוניברסיטה בירושלים; תואר שני בלימודי אמנות עכשווית, אוניברסיטת ליברפול.

קובי בן-מאיר, אוצר משנה לפרויקטים חינוכיים ע"ש משפחת נורדמן, אגף הנוער והחינוך לאמנות
ע"ש רות, מוזיאון ישראל, ירושלים (2010).

רכז התחום העיוני בתכנית טריפטיכון; פרסם מספר מאמרים; מלמד בחוג לתולדות האמנות
ובמרכז ללימודים גרמניים, האוניברסיטה העברית בירושלים; דוקטורנט בתולדות האמנות,
האוניברסיטה העברית בירושלים.

4. התלמיד וצרכיו

התלמידים הלומדים בתכנית ייחודית זו משקפים את האוכלוסייה בישראל על שלל רבדיה ובירושלים
בפרט. לומדים בה יחדיו תלמידים מרקע חילוני ומרקע דתי-לאומי, תלמידים ערבים ותלמידים עולים
חדשים, וכולם מרקעים חברתיים-כלכליים שונים. בשנה"ל תשס"ז ניגשו 25 תלמידים מ-10 בתי ספר
שונים לבגרות. בשנה"ל תשס"ח ניגשו 26 תלמידים מ-12 בתי ספר שונים לבגרות; בשנה"ל תשס"ט
ניגשו 25 תלמידים מ-11 בתי ספר שונים לבגרות. המפגש הבין-תרבותי מוביל בהכרח לדיון רב-
תרבותי, וכל זאת על רקע אוספיו המגוונים של מוזיאון ישראל שמשקפים רב-תרבותיות כשלעצמם.

להנחתנו, המפגש בין התלמידים אינו על רקע המבדיל ביניהם (דת, מגדר, השקפה פוליטית) אלא על
רקע המחבר בניהם – האהבה לאמנות. עם זאת, אנחנו מבקשים לעסוק במבדיל – בבעיית כביכול –
דרך המחבר. דרך האמנות אנחנו דנים בשאלות המטרידות את הנער המתבגר, שאלות שעניין
בעיקר זהותו המתפתחת, אבל גם כאלה שעניין דת ותרבות, פוליטיקה ולאום, מין ומגדר. התלמידים
זוכים להכיר את "האחר", שמתגלה לעתים קרובות כדומה, או לכל הפחות – כבלתי מאיים.

ראוי לציין כי הפרויקטים שהתלמידים עובדים עליהם – בעיקר אלה של המחצית השנייה של כיתה
י"א ושתי עבודות הגמר של י"ב, מאפשרים לתלמיד עבודה אישית, לפחות בכל הקשור לבחירת
הנושא. תלמיד המבקש להתעמק בנושא מסוים – בין אם הוא פנים-אמנותי או חוץ-אמנותי, מוזמן
לעסוק בו בפרויקטים אלה.

זאת ועוד, לימוד האמנות במוזיאון ישראל, בשונה מהלימוד בבית הספר, מאפשר התנהלות חופשית
יותר של התלמידים. מניסיונו, בתום שלוש שנים מוזיאון ישראל כבר אינו מוסד רחוק ומנוכר
לתלמיד, כי אם מקום נוח, מוכר ומזמין.

כ-15 תלמידים לומדים בכיתה, ובכל שכבה לומדים כ-30 תלמידים. מספרם המצומצם של התלמידים מאפשר לכל תלמיד ללמוד אצל ארבעה מורים שונים לפחות (שני מורים עיוניים ושני מורים אמנים). הודות ליחס שבין מספר המורים למספר התלמידים, כל מורה יכול להקדיש זמן רב מזמנו לכל תלמיד ותלמיד, ומכאן שגם לאתר במהירות קשיים בלימודים ולהעניק את מלוא תשומת הלב לתלמידים מתקשים. רמתו הגבוהה של חומר הלימוד ומספר המורים הרב חושפים את התלמיד למגוון של גישות ומחזקים אצלו את ההבנה כי לצד הדיסציפלינריות שבתחום, אין אמת אחת באמנות. התכנית טריפיתכון נועדה לתלמידים שבבית ספרם אין מתקיימים לימודי אמנות במסלול לבגרות.

5. המורה ותפקידו

שיקול מרכזי בבחירת המורים הוא היותם עובדי מוזיאון ישראל. מאחר שהמוזיאון הוא בית הספר, גלריית התצוגה היא הכיתה ואוספי המוזיאון הם ספר הלימוד, הכרחי שהמורה יכיר את המוזיאון על אוספיו ותערוכותיו.

למורים העיוניים תארים אקדמיים (בוגרים ומוסמכים) בתולדות האמנות, והם מדריכים במחלקת ההדרכות של אגף הנוער. כלומר, מלכתחילה נבחר צוות ההוראה העיוני מקבוצת מדריכים שבעבודתם הם מתווכים בין מוצגי המוזיאון לקהל. המורים חשופים לתהליכי האוצרות במוזיאון ולרוב גם שותפים להם בפועל, והם תורמים הרבה מאוד מניסיונם האישי ללימודיים העיוניים, שלתחום האוצרות חלק נכבד בהם.

גם למורים האמנים, המלמדים במחלקת החוגים של אגף הנוער, תארים אקדמיים (בוגרים ומוסמכים) בלימודי אמנות, וכולם אמנים פעילים. המורה, שהוא אמן יוצר בעצמו, מביא לסדנה שבהוראתו ניסיון וטכניקות מגוונות מהסטודיו, לצד הצגת עבודותיו בתערוכות ומעורבותו בשיח האמנותי העכשווי, וכל אלה מעצימים את ההוראה.

מלבד הקישורים המקצועיים הגבוהים שנדרשים בהבנת האמנות, תהליכי יצירתה ותולדותיה, המורים הם בעלי רקע בחינוך, הוראה והדרכה, ולכן בעלי גישה לתלמידים.

אופן הלימוד מתבסס על הדיאלקטיקה של סמכותו המורה מול עצמאותו של התלמיד. בתחילת התהליך הלימודי רוב הידע והסמכות מצויים אצל המורה, והוא אמון על העברתם לתלמיד, תוך כדי דיון פעיל המעודד סקרנות וביקורתיות. במשך תהליך הלמידה מקומו של התלמיד בקביעת האוטונומיה והאחריות גדל והולך, ובסופו של תהליך מתהפך היחס בין המורה לתלמיד. המורה מוותר לכאורה על הדומיננטיות שלו כמתווך ידע, ומשנה את תפקידו לתומך המנחה את התלמיד בשאלותיו להוסיף להעמיק במשמעויות וברבדים של העבודה.

שני בעלי תפקיד מפקחים על התכנית הייחודית; האחד מופקד על התחום העיוני והאחר על לימודי הסדנה, כשהאחריות הכללית מוטלת על האוצר האחראי על החוגים במוזיאון. האחראים על התכנית יעמדו בקשר רציף עם בתי הספר שהתלמידים באים מהם ועם מפמ"ר אמנות חזותית והמדור לתכניות לימודים ייחודיות של משרד החינוך. צוות המורים ייפגש אחת לשבוע לשיבת דיווח ותכנון ההוראה ויעקוב מקרוב אחר התקדמות התכנית.

המורים המלמדים בתכנית נכון לשנה"ל תשע"ג:

אלדד שאלתיאל, מוסמך באמנות
מיכאל גרד, מורה בכיר לצילום ואמן מוכר
רומה קינן, מורה מוסמכת לאמנות
איילה לנדאו-פינסקי, מוסמכת באמנות
קובי בן-מאיר, דוקטורנט לתולדות האמנות
שוע בן-ארי, בוגרת בתולדות האמנות והיסטוריה, במהלך לימודים לתואר שני
אורלי רבי, בוגרת בתולדות האמנות וספרות, במהלך לימודים לתואר שני
יעל כרמי, בוגרת בתולדות האמנות וחינוך
תמרה אברמוביץ', בוגרת בתולדות האמנות ופסיכולוגיה, במהלך לימודים לתואר שני

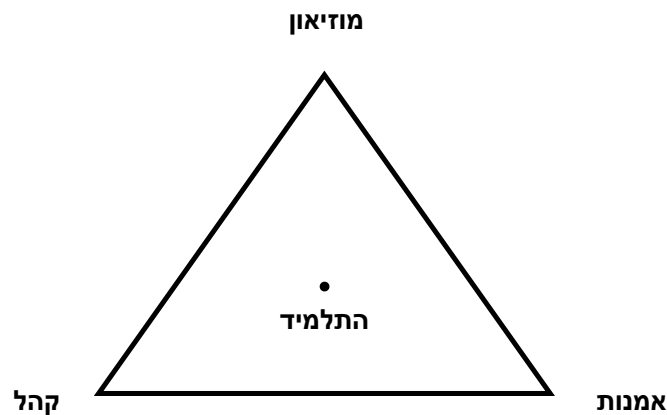
6. החברה וצרכיה

מטרתנו לקרב בין בני נוער למוזיאון ישראל ולמוזיאונים כמסד ככלל, כך שכל בוגר תכנית טריפתיכון יראה במוזיאונים באשר הם ובמוזיאון ישראל בפרט, אכסניות לידע עצום ומעורר השראה, המעודדים יצירתיות וסקרנות, חוויות והנאה. אנו רואים אל מול עינינו כשליחות הומניסטית לקרב את הישראלי אל האמנות והתרבות. זאת לאור כך שלעיתים, מוזיאונים נתפסים כמוסדות אליטיסטיים שאינם נגישים אלא לבעלי ידע ייחודי באמנות. לדעתנו, השקפה זאת שגויה כי המוזיאון אינו קיים אלא בשביל קהל מבקרי. יתרה מזאת, יש בהשקפה זאת סכנה, שכן היא מפנה עורף אל ערכים של דעת ויצירה, כי חברה חסרת תרבות היא כגוף חסר נשמה. המשאבים הטבעיים של מוזיאון ישראל, בהיותו מוסד תרבותי גדול ומוביל, עונים על סוגיות אלה.

ירושלים היא עיר פלורליסטית, שחיות בה יחדיו קהילות של דתות שונות ולאומים שונים המחזיקות ברעיונות תרבותיים ופוליטיים שונים ולא אחת אף מקוטבים. כדי להציג את הקיטוב כשונות ואת הזרות כדיאלקטיקה, אנחנו משלבים בין מוצגיו של מוזיאון ישראל ובין אוכלוסיית הלומדים בו. כמו התלמידים הלומדים במגמה שבאים ממגוון קהילות בירושלים, גם אוספי מוזיאון ישראל הם רב-תרבותיים.

7. התפיסה הרעיונית של התכנית (הרציונאל)

הרעיון המנחה את טריפטיכון הוא הדיון במשולש המושגים אמנות, מוזיאון וקהל. שלושת המושגים אוחזים זה בזה, ולמעשה, אין אחד יכול להתקיים בלא האחר: המוזיאון אוסף ומציג אמנות והקהל המבקר במוזיאון צורך אותה. התכנית מאתרת את הממשקים שבין המושגים השונים, כאשר במרכז המשולש נמצא התלמיד: כקהל, הוא צורך אמנות המוצגת בגלריות השונות של המוזיאון וחוקר אותה באופן מקצועי וביקורתי, כאמן, הוא יוצר בסדנות, והכול קורה בין כותלי המוזיאון – הוא מוזיאון ישראל. לשיטתנו, לימוד האמנות במוזיאון מכשיר את התלמיד להיות בקיא בשיח האמנותי שכן הוא מאפשר לו להבין את משולש המושגים ואת יחסי הגומלין שבין שלושת קודקדיו.

כאמור, לימודי האמנות בטריפטיכון הם עיוניים ומעשיים כאחד. בבסיס התכנית עומדת התובנה שהלימודים העיוניים ולימודי הסדנה - מקשה אחת הם ואין אחד בלי האחר. משקלם של הלימודים העיוניים שווה למשקלן של הסדנות המעשיות והציון הסופי מתחלק שווה בשווה בכל שלב הערכה. בלימודים העיוניים, התלמידים לומדים על היצירות המוצגות במוזיאון, בשימת דגש ביצירות ישראליות ובין-לאומיות מן המאות ה-20 וה-21, וכן לומדים לימודים מוזיאולוגיים-אוצרותיים; בלימודי הסדנה, התלמידים יוצרים בסדנות אגף הנוער ובגלריות המוזיאון במגוון אמצעים: ציור, פיסול, צילום, וידאו, מיצב ומיצג.

גם בעת שהלימודים העיוניים והלימודים המעשיים נלמדים בנפרד, יש ביניהם זיקה מתמדת, המוצאת ביטוי בנשאי לימוד משותפים ובהדגשת יחסי הגומלין. התובנה המונחלת היא שלא ניתן ליצור אמנות בריק, כפי שאין משמעות לתיאוריה המנותקת מיצירות אמנות.

בתכנית טריפטיכון אנחנו מדגישים את יחסי הגומלין שבין האמנות לסביבתה, ואיננו דנים בה כתופעה העומדת בפני עצמה. אחת, האמנות כתוצר של משולש המושגים שהזכרנו: אנחנו דנים בהדדיות שבין האמנות לאתר התצוגה שלה – המוזיאון, ובין האמנות לצרכניה – הקהלים השונים של המוזיאון. שתיים, תפקידה של האמנות בתוך חברה מודרנית ופוסט-מודרנית, ששינויים תדירים פוקדים אותה. כלומר, תפקידה וכוחה של האמנות לנוכח תהפוכות פוליטיות וכלכליות. שלוש, האמנות הפלסטית בהקשרים של אמנויות אחרות, כגון תיאטרון, מחול, מוסיקה, קולנוע, ספרות ופילוסופיה. ההשוואה לאפיקי התרבות האחרים מעשירה את עולמם התרבותי של התלמידים, אך לא פחות מכך, פותחת להם צוהר לאמצעים אמנותיים עכשוויים כמו וידאו, מיצב ומיצג.

בשאיפה, בוגר התכנית יהיה לצרכן נלהב של אמנות ואדם שבקיא בשיח האמנותי ויכול לתרום לו, אם ביצירה, בכתב או בעל-פה. לפיכך, נודעת חשיבות רבה ליכולתו של התלמיד לתמלל את שיקוליו כאוצר וכיוצר בכתב ובעל-פה בשפה מקצועית.

לטריפתיכון מבנה מדורג. במהלך כיתה י' התלמיד מתוודע ליסודות האמנות: בתחום העיוני, הוא מתוודע לשפת האמנות ומתרגל ניתוח צורני ואיקונוגרפי של יצירה; הוא מתוודע למהותו של מוזיאון כממסד ככלל, ולמאפייניו הפרטניים של מוזיאון ישראל; והוא מתוודע לשיקולי התצוגה של מוזיאון ישראל ביחס לקהליו השונים. בלימודי הסדנה, התלמיד מתרגל מיומנויות ברישום, ציור, פיסול וצילום; התלמיד לומד כיצד לתווך בין רעיון מופשט לחומר באמנות. לקראת סוף כיתה י' אנחנו מדגישים ביתר שאת את הפן האישי והפן החברתי הגלומים ביצירה, המאפשרים לתלמיד הבנה רחבה יותר של יצירות אמנות והבעה אישית עמוקה יותר.

במהלך כיתה י"א מושם דגש בסוגיות הזהות שבאמנות. התלמיד יתעמק במאפייני הזהות האישית שלו כפי שהם באים לידי ביטוי ביצירתו ובדיאלוג שלו עם יצירות עבר ותצוגתן. יינתן מקום מיוחד להקשרים החברתיים והפוליטיים שבאמנות, ובעיקר באמנות ישראלית, מודרנית ועכשווית. התלמיד יכיר את השפעותיהן של אידיאולוגיות שונות של האמנות המודרנית והעכשווית, ויזהה את יחסי הגומלין הדיאלקטיים שבין אמנות ותרבות; הוא יבין את תפקידו של המוזיאון ותערוכותיו כמבנים זהות תרבותית בישראל. במקביל, התלמיד יבטא את מרכיבי הזהות השונים שלו דרך יצירתו, ויתווך ביצירה בינו ובין הסובב אותו: אם בהקשר של התרבות שצמח ממנה, אם בהקשר של הצופה המתבונן ביצירתו.

מרבית הלימודים בכיתה י"ב מוקדשים ליישום המיומנויות הרעיוניות והמעשיות לקראת עבודות הגמר. ניתן לומר כי כיתות י' וי"א מספקות לתלמיד יסודות מיומנות ודעת לפיתוח עמדה עצמאית וביקורתית, לקראת ביטויים הלכה למעשה. לפיכך, עבודות הגמר של כיתה י"ב, שהן המוקד של בחינת הבגרות בפרט ושל התכנית ככלל, הן שתי יצירות אישיות: האחת עיונית והאחרת מעשית.

8. מספר יחידות הלימוד בתכנית

התכנית מזכה את בוגריה ב-5 יחידות לימוד (יח"ל). היא מורכבת מ-2.5 יח"ל בתחום העיוני ו-2.5 יח"ל בלימודי סדנה. הלימודים נמשכים שלוש שנים, מכיתה י' ועד כיתה י"ב. הבחינה על כל 5 יח"ל הינה בסוף כיתה י"ב.

התלמיד לומד במשך שש שעות אקדמיות (להלן ש"ש) ביום חמישי (16:30-21:30), כולל חצי שעה הפסקה).

במהלך כל שנה נערוך כשני סיורים מחוץ לירושלים במוזיאונים ובחללי תצוגה אחרים.

במהלך כל שנה נערוך מרתון לילה, שבמהלכו התלמידים יוצרים בלילה שבין חמישי לשישי (מ-21:00 ביום חמישי עד 06:00 ביום שישי) בכמה סדנות לפי בחירתם.

במהלך י"ב התלמידים מקבלים תגבורי שעות ייחודיים בשביל עבודות הגמר המעשיות, ובכללם מרתון יצירה בנוף של שלושה ימים. המרתון הוא הכנה לעבודת הגמר המעשית של התלמידים, ובמהלכו הם מתנסים בחווית יצירה מרוכזת, למן הרעיון ועד לביקורת.

מפרט השעות:

כיתה י': כ-220 ש"ש

הכוללות כ-29 שיעורים סדירים, 6 תגבורי צילום, 2 נסיעות מחוץ לירושלים ומרתון לילה.

כיתה י"א: כ-214 ש"ש

הכוללות כ-31 שיעורים סדירים, 2 נסיעות מחוץ לירושלים ומרתון לילה.

כיתה י"ב: כ-216 ש"ש

הכוללות כ-19 שיעורים סדירים, 2 נסיעות מחוץ לירושלים, מרתון לילה, מרתון אדמה,

ותגבורי פרויקט גמר מעשי.

סך הכול: כ-650 ש"ש במשך שלוש שנות לימוד

9. לימודים משלימים

בנוסף ללימודים במסגרת התכנית הייחודית באמנות ובחינות הבגרות (העיונית והמעשית) הכוללות בה, רשאים התלמידים המעוניינים בכך, לכתוב עבודת גמר לא צמודה. כפי שיפורט להלן בפרק דרכי הערכה מסכמות (עמ' 79), פרויקט הגמר העיוני שעל בסיסו מוערכים התלמידים בחלק העיוני בסוף י"ב מושתת על תכנון תערוכה, וכולל הגשה של דגם לתערוכה וטקסטים נלווים אודותיה ואודות היצירות המוצגות בה. כאלמנט משלים לתערוכה, אנו מעודדים את התלמיד לכתוב מעין קטלוג ולהגישו כעבודת גמר נפרדת להערכה של מפמ"ר אמנות חזותית במשרד החינוך, ובכך לזכות ב-5 יח"ל נוספות, מעבר ל-5 היחידות שמזכה אותו התוכנית הייחודית טריפטיכון. התלמידים שיבחרו לכתוב עבודת גמר שאינה צמודה, יהיו זכאים לשעות הנחייה נוספות, מעבר לסך השעות של התכנית הייחודית טריפטיכון.

מטרות התכנית

מטרת העל של התכנית היא לעורר בתלמיד סקרנות ועניין בשיח האמנותי העכשווי כפי שהוא מוצא ביטוי במוזיאונים שונים. אנחנו מבקשים לצייד את התלמיד בכלים להיות בעל עמדה והשקפת עולם עצמאית, ולפתח את יכולתו לבטא את רעיונותיו המקוריים בשפת האמנות באמצעות יצירה אישית. בוגר התכנית יהיה לשוחר אמנות אשר מעורב בשיח התרבותי והמוזיאלי העכשווי, ויכול להצטרף אל קהילת שוחרי התרבות והאמנות. מוזיאון ישראל הוא סביבה מרחיבת דעת ורבת השראה לחינוך המשלב ידע וחוויה עיוניים ויצירתיים. לימודי האמנות במוזיאון ישראל חושפים את התלמיד לנכסי צאן ברזל תרבותיים. המפגש הישיר עם החפץ המקורי והלימוד על אודותיו, מזינים את ההשראה ליצירה אישית. בוגר טריפתיכון יבין את הממשקים שבין שלושת מושגי היסוד שלה: אמנות, מוזיאון וקהל. התלמיד יפנים את שפת האמנות ותהליכי היצירה, לצד הקשרי התצוגה שלה ואופני הקליטה שלה על ידי הצופים.

מטרות קוגניטיביות:

- להבין את שיקוליו של האמן ביצירה, מבחינת הבחירות שבחר, האמירה שהוא מביע ומידת החשיפה העצמית.
- להכיר את מקומה של האמנות הפלסטית כחלק ממערך תרבותי כולל וביחס לאמנויות אחרות כגון מוסיקה, תיאטרון, ספרות ומחול וביחס לתחומי דעת אחרים דוגמת פסיכולוגיה ומדע.
- לזהות את הממשק שבין החברה, הפוליטיקה, הטכנולוגיה והתרבות ובין האמנות, ואת האופן שהאמנות מגיבה לשינויי הזמן.
- להבין את תפקידו של המוזיאון במערך התרבותי הכולל ואת מעמדו של מוזיאון ישראל בחברה הישראלית בפרט.
- ללמוד על תפקידיו של האוצר ולהבין את האחריות המוטלת עליו מבחינה אמנותית-מקצועית ומבחינה חברתית ואת שיקוליו.
- לפענח את החוויה האסתטית שמחוללות יצירות אמנות ותערוכות אצל קהלים מגוונים ואצל התלמיד בפרט.

מטרות ערכיות-חברתיות:

- להפנים את החשיבות של חירות היצירה בחברה מתוקנת כאפיק לביטוי ולמימוש זכויותיו של אדם.
- להפנים את חשיבותם של הממסדים האמנותיים כחושפי יצירה אמנותית, והחשיבות החינוכית שבחשיפת קהלים מגוונים לאמנות.
- להתמודד עם אמנות ביקורתית שתביא את התלמיד להיות ביקורתי וספקני בעצמו כלפי העולם.
- לפתח יושרה אינטלקטואלית ואמנותית בתלמיד בניתוח של יצירות אמנות ובביטוי עצמי כן.

- כחלק מהבנה כי העבודה בתחום האמנות היא תהליך המורכב משלבים, התלמיד יקבל ביקורת בונה מצד מורים ועמיתים ויבקר את עמיתיו במהלך העבודה המשותפת.
- לפתח סובלנות כלפי האחר, השונה ממנו מבחינת הרקע החברתי-תרבותי.

מטרות רגשיות:

- לעורר בתלמיד המתבונן ביצירת האמנות תגובה רגשית שתעורר את נפשו.
- להביא את התלמיד לידי הזדהות עם תהליכים רגשיים ונפשיים שהאמנים עוברים במהלך עבודתם.
- לפתח בתלמיד רגישות לעצמו ולהלכי רוחו, כמו גם לסביבתו באמצעות היצירה האישית.

מטרות בזיקה למיומנויות וכישורי הלמידה:

- לפתח מיומנות גבוהה מבחינה מעשית ומבחינה קונצפטואלית בלימודי הסדנה במגוון מדיה: רישום, ציור, פיסול, צילום, מיצב, מיצג ווידאו.
- ניתוח מקצועי של יצירות אמנות ושכלול יכולת הביטוי העצמי.
- לפתח יכולת ביטוי מקצועית בכתב על אמנות, תוך שימוש בשפת האמנות.
- לפתח יכולת ביטוי בעל-פה על אמנות, תוך שימוש מקצועי בשפת האמנות, באופן בהיר, קולח ורהוט.
- להבין ולנתח באופן ביקורתי מאמרים תיאורטיים.
- תרגול של תחום האוצרות, והבנת הרציונאל שמאחורי הקמת תערוכה והתהליכים האוצרותיים.

התכנים

1. המושגים המרכזיים של התכנית

שלושת מושגי העוגן של התכנית הם אמנות, מוזיאון וקהל, והתלמיד נמצא בתווך: הוא יוצר אמנות וצורך אותה, הוא לומד במוזיאון ישראל - מעין "קהל" של המוזיאון - אך גם לומד כיצד ליצור ולאצור בעבור קהלים משתנים.

אמנות

היצירה האמנותית תידון בהקשריה השונים: ניתוחה הצורני על פי שפת האמנות, ניתוחה בהקשר התקופתי-חברתי, ניתוח בהקשר הביוגרפי של האמן וביחס לביקורת האמנות. התלמידים יתמודדו עם הגדרת מושג האמנות המודרנית והפוסט-מודרנית, עיונית ומעשית, ועם השתנות הגדרתה של האמנות במהלך תולדותיה. לצד זאת, התלמיד ידון במשמעות של היצירה כחלק ממרחב תצוגה. סוגיות לדיון:

- מהי אמנות? הגדרת האמנות והאמנות כמושג משתנה תלוי תרבות וזמן; חופש היצירה.
- מטרות ומניעים ליצירת אמנות.
- מי הוא המחזיק ביצירת האמנות ובמשמעותה: האמן, האוצר, החוקר או המתבונן? האם יצירת אמנות מתקיימת כשלעצמה?
- בין רעיון לביצוע: ההקשרים הרעיוניים של האמנות; דרכים לביטוי רעיון, מחשבה ורגש באופן חזותי.
- השפה האמנותית ותפקידה: דו-ממד ותלת-ממד, קו, צורה, אור וצל, צבע, מרחב, עומק ותנועה.
- היבטים אישיים של האמן והשתקפותם ביצירותיהם; "האני" היוצר ביצירת האמנות.
- הקשריה התרבותיים-דתיים של האמנות.
- השפעת שינויים חברתיים, כלכליים, פוליטיים ומדעיים על האמנות.
- זיכרון והיסטוריה באמנות.
- מודרניזם ופוסט-מודרניזם: היחס שבין האמנות המודרנית והאמנות העכשווית כביטוי לשינויי הזמן; השפעת החיים העכשוויים על האמנות.
- אמנות ישראלית: בין לוקליות ואוניברסליות; הזיקה בין האמנות הישראלית לציונות ולפוסט-ציונות.
- הממשק שבין האמנות הפלסטית לשאר אפיקי התרבות והאמנות: תיאטרון, מחול, מוסיקה, קולנוע, ספרות ופילוסופיה.

מושגים:

מדיום, טכניקה, מצע, קו, צורה, צבע, תנועה, קומפוזיציה, מרקם, קנה מידה, פרספקטיבה, אור וצל, תפיסת מרחב, חלל פנימי, חלל חיצוני, דו-ממד, תלת-ממד.
רישום, ציור, צילום, פיסול, רדי-מייד (Ready-made), מיצב, מיצג, וידאו.
יצירת מופת, ציטוט, קנון, שעתוק, תיעוד, דיוקן, דיוקן עצמי.

איקונוגרפיה, הבעה עצמית, חשיפה עצמית, ביוגרפיה, רעיון, נושא, מסר, חופש, צנזורה, ביקורת, מגדר, פמיניזם, זרם, סגנון, מודרניזם, פוסט-מודרניזם, אוניברסלי, מקומי. תודעה דתית, קדושה, פולחן, עבודת אדמה, ציונות, פוסט-ציונות, פוסט-לאומיות, שואה, אבל, שכול. נטורליזם, אקספרסיוניזם, מינימליזם, הפשטה, קונספטואליזם.

מוזיאון

בתחום זה תידון היצירה בהקשר שהיא מוצגת בו בחלל התערוכה ומקומה בין יצירות אחרות. המוזיאון עצמו ייבחן כסביבה תרבותית-דיאלקטית המשפיעה על החברה כסמכות המגדירה תרבות, ובמקביל מושפעת מהחברה שהמוזיאון פועל בתוכה.

סוגיות לדיון:

- מהו מוזיאון? מהו ייעודו של המוזיאון? מדוע חברה זקוקה למוזיאונים? היתכן אמנות בלי מוזיאונים, ולהיפך? חוק המוזיאונים.
 - על מוזיאון ישראל ועל המייחד אותו; מוזיאון ישראל כמוזיאון אנציקלופדי; הזיקה בין המבנה הארכיטקטוני של מוזיאון ובין יעדיו: המבנה כמסר המבטא תפיסה.
 - תפקידו של האוצר.
 - ייחודיותו של אגף הנוער והחינוך לאמנות במוזיאון ישראל, ומקומו של החינוך במערכת המוזיאלית.
 - מוזיאון כמשקף תרבות: המוזיאון כמגדיר זהות חברתית ותרבותית; מוזיאון כקובע קנון של אמנות הראויה להיות מוצגת.
 - מחויבותו של המוזיאון: ליצירת האמנות, לקהלים השונים שלו ולחברה, לאמנים היוצרים.
 - התפיסה החברתית של המוזיאון על ידי קהלים שונים בתערוכות שונות.
 - משמעות המרחב שיצירת האמנות מוצגת בו, התערוכה כמבטאת רעיון; עיצוב תערוכות.
- מושגים:

גלריה, תערוכה, חלל מוזיאלי, קובייה לבנה, חלל קונטקסטואלי, חלל אלטרנטיבי, ויטרינה, ויסטה. תערוכה – קבועה, מתחלפת, רטרוספקטיבית, כרונולוגית, בין-תחומית, דידקטית, נושאת, אינטראקטיבית.

תזה של תערוכה, מחקר.

אוצר, פטרון, אספן, בעל גלריה, מעצב תערוכות, מעצב גרפי, קטלוג, איסוף, רכישה. קטלוג, כתוביות, טקסט קיר, הדרכה, שימור, מחסנים, זכויות יוצרים. אדריכלות, עיצוב, תכנית, חזית, חתך, מבנה תאורה – טבעית, מלאכותית, עקיפה, ישירה; תפיסת חלל פנימי, חלל חיצוני.

קהל

בתחום זה ייבחנו יחסי הגומלין שבין המוזיאון כמקום המציג אמנות ובין הקהל המבקר בו וצורך את האמנות. תיבחן ההשפעה ההדדית בין גורמים אלה בבחירת הנושאים, ההדגשים ודרכי התצוגה. סוגיות לדיון:

- המוזיאון כמתווך בין הקהל לאמנות: קהלי היעד המגוונים של המוזיאון; יחסו של המוזיאון לקהלים השונים.
- הדימוי של המוזיאון בעיני אוכלוסיות יעד שונות: סוגיות של נגישות, איכות, פופוליזם ואליטיזם.
- המוזיאון בחיי הקהילה וחיותו על התרבות ברחוב.
- מוזיאון ישראל כמגדיר זהות ומהווה חלק מחיי התרבות של ישראל.
- ביקורת: ניתוח ודיון על ביקורות של תערוכות; סוגי הביקורת שניתן למצוא על תערוכות.
- החומרים הנלווים לתערוכה: כתוביות, טקסטי קיר, דפדפות, מדריך קולי, דפי מידע וקטלוגים. מושגים:
- קהלי יעד שונים, נקודות התחברות שונות, פופוליזם, אליטיזם.
- דפי מידע, דפדפת, קטלוג, מדריך קולי, כתוביות, טקסט קיר, אתרי אינטרנט אינטראקטיביים, מרכזי מידע, התבוננות פעילה, הדרכה.
- מחלקות שונות העובדות באופן ישיר עם קהל: אגף הנוער והחינוך לאמנות, יחסי ציבור, שיווק, אירועים, ביטחון.

2. אסטרטגיות הוראה-למידה בתכנית

המשאבים הטבעיים של מוזיאון ישראל, משמע גלריות התצוגה ויצירות האמנות המוצגות בהן, הם הבסיס ללמידה בתכנית. הלמידה העיונית נעשית בגלריות התצוגה, אל מול היצירות; לימודי הסדנה נעשים בחלקם בגלריות המוזיאון וחלקם מחוצה להן אך בהשראת היצירות. הלמידה בתוך הגלריות של מוזיאון ישראל מאפשרת להבין את יצירת האמנות כחלק מן המרחב הפיזי והאנושי שלה. התלמידים יבקרו בגלריות מסוגים שונים ויפגשו קהלים מסוגים שונים, ויכלולו לבחון את תגובתן של אוכלוסיות שונות למגוון תערוכות.

הלימוד ההדרגתי במשך שלוש שנים סובב סביב שלושת מושגי היסוד של התכנית: אמנות, מוזיאון וקהל. הלימוד ההדרגתי בגלריות התצוגה ובסדנות היצירה מכשיר את התלמיד להפוך לאוצר צעיר ויוצר עצמאי בעבודות הגמר שלו. ההשקפה בתכנית בין התחום העיוני ללימודי הסדנה מעודדת את התלמיד להבין הכי האמנות פועלת במרחבים מגוונים הנמצאים באינטראקציה מתמדת זה עם זה. התלמיד הלומד בתכנית הייחודית טריפטיכון צפוי להצליח לנתח את החוויה האסתטית המתעוררת אצלו ואצל קהלים שונים בהצגת יצירת אמנות כשלעצמה, ובתערוכה כמכלול. הוא יפענח את הגורמים המעוררים תגובות רגשיות וחושיות מהמפגש עם היצירה והתערוכה: כאוצר צעיר הוא ינתב את הידע שלו לאצירת תערוכה המחוללת בקהל המתבוננים את החוויה האסתטית שאליה כיוון; כיוצר עצמאי הוא יחדד את יכולתו לתרגם את תחושותיו לשפה אמנותית-תקשורתית. נדגיש, כי התקשורתיות של היצירה מתבטאת גם ביכולת התלמיד לתמלל את כוונותיו בשפת אמנות מקצועית בכתב ובעל-פה, דבר הנכון לתחום העיוני ולתחום המעשי כאחד.

צוות מוזיאון ישראל, משמע המחנכים המתווכים בין היצירות המוצגות לקהל, האמנים המלמדים בסדנות והאוצרים המתכננים את התערוכות – לכל אלה חלק בלתי-נפרד בתכנית. משום כך, לצד לימודיהם השבועיים עם המורים, התלמידים גם נפגשים עם אוצרים ממוזיאון ישראל, ואלה חולקים אתם את שיקוליהם המקצועיים. מלבד זאת, אנחנו מקיימים כמה מפגשים של התלמידים עם אמנים

שאינם מצוות התכנית, בסדנות שלהם או במוזיאון. במפגשים אלה התלמידים מתוודעים ליצירתו של האמן-היוצר – שלא בתיווכם של מורה, מבקר או אוצר – ושומעים הסברים מפיו. כדי לקדם את בקיאותו של התלמיד בשיח האמנותי העכשווי, אנחנו יוצאים לשניים-שלושה ביקורים במוזיאונים וחללי תצוגה מחוץ למוזיאון ישראל, בירושלים וברחבי הארץ. בכלל זאת במוזיאונים דוגמת מוזיאון תל אביב לאמנות, מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית ומוזיאון פתח תקווה לאמנות, מבחר גלריות בתל אביב, בית האמנים בירושלים ובית טיכו בירושלים. הביקור במוזיאונים ובחללי התצוגה מאפשר להשוות את מוזיאון ישראל עם מוזיאונים וחללי תצוגה אחרים מבחינת האדריכלות, מבחינת האוספים, מבחינת התצוגות והתערוכות ומבחינת מגוון הקהלים. בכל שנה אנחנו עורכים מרתון לילה באגף הנוער והחינוך לאמנות (חמישי בלילה עד שישי בבוקר) ובמהלכו התלמידים יוצרים. באווירת לימוד מרוכזת וחוויתית ובתנאים יוצאי דופן המקדמים את מיומנויותיהם. במהלך כיתה י"ב, התלמידים גם יוצאים למרתון יצירה בנוף: מרתון יצירה של שלושה ימים בנוף בישראל, במרוצתו הם עוברים באופן מרוכז את כל תהליכי היצירה למן הרעיון, דרך העבודה ועד לשלב הביקורת. באגף הנוער והחינוך לאמנות ארבע כיתות "חכמות" המספקות שירותי מולטימדיה, להשלמת הלימוד העיוני. בכיתות אלה התלמידים צופים בסרטים תיעודיים בנושאי אמנות ובסרטי קולנוע, בצילומי הפועות מחול ובהצגות תיאטרון, וכל אלה מספקים נקודות השוואה לאמנות הפלסטית. חמש הסדנות באגף הנוער והחינוך לאמנות מאפשרות לתלמידים לצייר ולפסל בחומרים שונים, ולרשות התלמידים עומדת מעבדת צילום ומולטימדיה. במחסן החומרים של אגף הנוער מלאי קבוע של חומרי יצירה איכותיים לשימושם השוטף של התלמידים. למוזיאון ישראל ספרייה גדולה במיוחד המהווה משאב למידה אדיר ושמה הולך לפניו כאחת מספריות האמנות הטובות בישראל. גם באגף הנוער והחינוך לאמנות פועלת ספרייה ייחודית, המספקת לתלמידים ספרות בסיס ויעץ ענפה.

3. ביבליוגרפיה

ברשימה נכללים מאמרי חובה לתלמידים וכן קריאה מומלצת. מאמרי החובה מפורטים בתכנית הלימודים.

אפרת, צבי, 2004. הפרויקט הישראלי: בניה ואדריכלות 1948-1973, תל אביב: מוזיאון תל אביב לאמנות.

בילסקי, אמילי, ואביגדור שנאן (עורכים), 2003. גבולות של קדושה: בחברה, בהגות, באמנות, ירושלים: כתר.

בילסקי, אמילי (עורכת), 2005. אורים: האור בספרות, בהגות ובאמנות, תל אביב: עם עובד.

בלס, גילה, 1996. הצבע בציר המודרני: תיאוריה ופרקטיקה, תל אביב: רשפים.

בנימין, ולטר, 1983. יצירת האמנות בעידן השעתוק הטכני (תרגום: ש' ברמן), תל אביב: ספריית פועלים: 30-17.

- בר-אור, גליה, 1998. עבודה עברית: אמנות ישראלית משנות ה-20 עד שנות ה-90, עין-חרוד: המשכן לאמנות ע"ש חיים אתר, עין-חרוד.
- בר-אור, גליה וגדעון עפרת (עורכים), 2008. העשור הראשון: הגמוניה וריבוי, עין-חרוד: המשכן לאמנות ע"ש חיים אתר, עין-חרוד.
- גומברייך, ארנסט הנס יוסף, 1983. סוס עץ או שורשי הצורה האמנותית: שתי מסות באסתטיקה (תרגום: ב' בן-ברוך), תל אביב: ספריית הפועלים: 19-27.
- גורביץ', דוד, 1997. פוסטמודרניזם: תרבות וספרות בסוף המאה ה-20, תל אביב: דביר.
- גינתון, אלן (עורכת), 1998. העיניים של המדינה: אמנות חזותית במדינה ללא גבולות, תל אביב: מוזיאון תל אביב לאמנות.
- דירקטור, רותי, 2005. אמנות עכשווית אני מדברת אליכם: מאה השנים הראשונות, תל אביב: משרד החינוך והתרבות, החברה למתנ"סים.
- זרובבל, יעל, 1996. "מהפרכת השממה להפרכת קלישאות: התבוננות מחודשת בראי המקומיות הישראלית", בתוך: ת' כץ-פרימן (עורכת), דזרט קלישה: ישראל עכשיו – דימויים מקומיים, תל אביב: פורום המוזיאונים לאמנות בישראל – מוזיאון באס, מיאמי ביץ', פלורידה: 114-111.
- טננבאום, אילנה (עורכת), 2008. צ'ק-פוסט: שנות השמונים באמנות ישראל, חיפה: מוזיאון חיפה לאמנות.
- יוז, רוברט, 1989. הלם החדש, תל אביב: עם עובד.
- לנדאו, סוזן (עורכת), 1990. בגודל טבעי: דימויי מציאות באמנות עכשווית, ירושלים: מוזיאון ישראל, ירושלים.
- לנדאו, סוזן, 2002. מי מפחד מאמנות עכשווית?, ירושלים: מוזיאון ישראל, ירושלים.
- לנדאו, סוזן, 2008. עשויים להפליא, ירושלים: מוזיאון ישראל, ירושלים.
- מאור, חיים, 2003. "נוף מוחתם ונוף מוכתם", בתוך: נופים מסומנים: "נוף-מקום" באמנות העכשווית בישראל, באר שבע: הגלריה לאמנות ע"ש אברהם ברון, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב: 7-12.
- מישורי, אליק, 2000. תולדות האמנות - מבוא כללי, תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה.
- מישורי, אליק, 2000. שורו הביטו וראו: איקונות וסמלים חזותיים ציוניים בתרבות הישראלית, תל אביב: עם עובד.
- מנדלסון, אמיתי (עורך), 2008. זמן אמת: אמנות בישראל 1998-2008, ירושלים: מוזיאון ישראל, ירושלים.
- סונטאג, סוזאן, 1979. הצילום כראי התקופה, תל אביב: עם עובד: 7-20.
- עומר, מרדכי, 2006. אמנות ישראלית בת זמננו: מקורות וזיקות, תל אביב: עם עובד.
- עומר, מרדכי (עורך), 2008. גופי עצמי: אמנות בישראל 1968-1978, תל אביב: מוזיאון תל אביב לאמנות.
- עמישי-מייזלש, זיוה, 1982. אמנות בעידן הטכנולוגי: גישות אנטי-טכנולוגיות, תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה.
- ענבר, יהודית ואלי שילר, 1995. מוזיאונים בישראל, ירושלים: אריאל.
- עפרת, גדעון, 1993. על הארץ: האמנות הארצישראלית – פרקי אבות, תל אביב: אמנות ישראל.

עפרת, גדעון, 2003. *כן תעשה לך... תחיית היהדות באמנות הישראלית*, תל אביב: זמן לאמנות.
פישר, יונה ותמר מנור-פרידמן (עורכים), 2008. *לידת העכשיו: שנות השישים באמנות ישראל*,
אשדוד: מוזיאון אשדוד לאמנות – מרכז מונארט.
צלמונה, יגאל (עורך), 1998. *קדימה: המזרח באמנות ישראל*, מוזיאון ישראל, ירושלים.
צלמונה, יגאל, 2010. *100 שנות אמנות ישראלית*, מוזיאון ישראל, ירושלים.
קמיאן-קשדן, עדינה, 2007. *סוריאליזם ומה שמעבר במוזיאון ישראל*, ירושלים: מוזיאון ישראל,
ירושלים.
רבינא, דורון (עורך), 2008. *ובסוף נמות: אמנות צעירה בשנות התשעים בישראל*, הרצלייה: מוזיאון
הרצלייה לאמנות עכשווית.
ריבקינד בן-צור, איריס ורויטל אלקלעי (עורכות), 2009. *אמנות ישראלית עכשיו*, תל אביב: מודן.
רינהרט, טניה, 2000. *מקובצים למדונה: יצוג וסובייקט באמנות המאה העשרים*, תל אביב: הקיבוץ
המאוחד.
שטרן, טל, 1991. "רוברט מייפלתורפ – 'רואה את החושך'", *מוזות* 8: 36-41.
שילה-כהן, נורית (עורכת), 1983. *בצלאל של שך: 1906-1929*, ירושלים: מוזיאון ישראל, ירושלים.

Campany, David (ed.), 2003. *Art and Photography*, London – New York: Phaidon.
Dayagi-Mendels, Michal and Silvia Rozenberg, 2010. *Chronicles of the Land: Archaeology in the Israel Museum, Jerusalem*, Jerusalem: The Israel Museum, Jerusalem.
Kastner, Jeffrey (ed.), 2003. *Land and Environmental Art*, London – New York: Phaidon.
Kazhdan-Kamien, Adina, 2010. *Modern Art in the Israel Museum, Jerusalem*, Jerusalem: The Israel Museum, Jerusalem.
Landau, Suzanne, 2010. *Contemporary Art in the Israel Museum, Jerusalem*, Jerusalem: The Israel Museum, Jerusalem.
LeWitt, Sol, 1967. "Paragraphs on Conceptual Art", *Artforum* (June): 79-83.
Osborne, Peter (ed.), 2002. *Conceptual Art*, London – New York: Phaidon.
Reckitt, Helena (ed.), 2006. *Art and Feminism*, London – New York: Phaidon.
Rosenthal, Norman (ed.), 1998. *Sensation: Young British Artists from the Saatchi Collection*, London: The Royal Academy of Arts.
Rosenthal, Norman (ed.), 2000. *Apocalypse: Beauty and Horror in Contemporary Art*, London: The Royal Academy of Arts.
Warr, Tracey (ed.), 2003. *The Artist's Body*, London – New York: Phaidon.

4. מטרות אופרטיביות של התכנית ומפרט התכנים

כיתה י'

שיעור	נושא וסוגיות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	ביבליוגרפיה לתלמיד		הערכה	
				עיוני	מעשי	עיוני	מעשי
1	אמנות-תלמיד: היכרות עם מוזיאון ישראל 6 ש"ש	היכרות, תיאום ציפיות וחוויה חיובית: התלמיד יכיר את המורה ואת חבריו לכיתה ויפגש לראשונה עם שפת האמנות; התלמיד יתנסה לראשונה בניחוח יצירת אמנות באופן אינטואיטיבי, באופן שאינו מצריך ידע מוקדם.	היכרות, תיאום ציפיות וחוויה חיובית: התלמיד יכיר את המורה ואת חבריו לכיתה, ויפגש לראשונה עם שפת האמנות; התלמיד יתנסה ביצירה פלסטית בתרגיל שאינו דורש מיומנות ויפיג את חששותיו מיכולותיו הטכניות; התלמיד יגיע לתובנה כי האמנות היא כלי ביטוי אישי, רגשי ורעיוני - ולא טכני.				
2	אמנות-מוזיאון- קהל-תלמיד: היכרות ראשונית עם מוזיאון ישראל, הגלריות והסדנות שלו, ויצירות האמנות המוצגות בו. 6 ש"ש	היכרות ראשונה עם המוזיאון, התמצאות: התלמיד ילמד למצוא את דרכו במוזיאון ישראל מתחנת האוטובוס ועד הגלריות השונות, ויפגוש במבט חטוף את הספקטרום הרחב של אוספי המוזיאון.	רישום בקו: התלמיד יתוודע למדיום הרישום ולאפשרויות השונות המגולמות בו דרך כמה תרגילים קצרים.	אפרת, צבי, 2004. הפרויקט הישראלי: בניה ואדריכלות -1973 1948, תל אביב: מוזיאון תל אביב לאמנות: 901-889.			

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

שיעור	נושא וסוגיות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	ביבליוגרפיה לתלמיד		הערכה	
						עיוני	מעשי
3	הגדרת האמנות 6 ש"ש	התלמיד יבחן הגדרות שונות למושג האמנות (אמנות לשם אמנות, אמנות שימושית, אמנות מגויסת וכד'); התלמיד יבחן את מגוון המדיה של האמנות; התלמיד יסיק כי לא ניתן להגיע להגדרה ממצה של מושג האמנות.	רישום בקו: התלמיד יתוודע למדיום הרישום ולאפשרויות השונות המגולמות בו דרך תרגילים קצרים.				
4	שפת האמנות – 6 ש"ש	ניתוח של יצירת אמנות לרבדיה: התלמיד יכיר לראשונה את המושגים המקצועיים בשפת האמנות; התלמיד יתוודע למורכבות שבניתוח היצירה; התלמיד יגיע לתובנה כי יצירת אמנות מאפשרת פרשנויות שונות.	רישום בקו: התלמיד יכיר סוגים שונים של קווים כמביעי רגשות והלכי רוח.	מישורי, אליק, 2000. תולדות האמנות: מבוא כללי, תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה (פרקים רלוונטיים ייבחרו על ידי המורה).			
5	קו וכתם 6 ש"ש	התלמיד יכיר את עולם הרישום כפי שמשתקף ביצירות בגלריה לרישומים והדפסים; התלמיד יכיר סוגים שונים של קווים כמביעי רגשות והלכי רוח.	רישום בקו וכתם: התלמיד יכיר סוגים שונים של קווים וסוגים שונים של כתמים ברישום; התלמיד ילמד על היחס שבין קו לכתם.				
6	בין דו-ממד לתלת-ממד 6 ש"ש	התלמיד יבחין כיצד צורה תלת-ממדית מתואכת במדיה הדו-ממדית של רישום וציור; התלמיד ילמד על הצורות השונות ביצירה ועל המטען הסמלי שלהן.	רישום אובייקט תלת-ממדי: התלמיד יתרגל את האופנים שניתן לתאר באמצעותם צורה תלת-ממדית ברישום; התלמיד יתרגל את ההארה וההצללה ברישום כיוצרי אשליה של נפח.				

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

שיעור	נושא וסוגיות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	ביבליוגרפיה לתלמיד		הערכה	
						עיוני	מעשי
7	מרחב ועומק 6 ש"ש	התלמיד יזהה מרכיבים שונים של תיאור המרחב ביצירות דו-ממד; התלמיד ילמד אודות פרספקטיבה מסוגים שונים, חללים פנימיים וחללים חיצוניים.	רישום אובייקט תלת-ממדי במרחב: התלמיד ירשום אובייקט במרחב, ויתרגל עקרונות של קנה מידה, קומפוזיציה ופרספקטיבה; התלמיד ילמד ליצור חללים פנימיים.				
8	אור-צל ותלת- ממד 6 ש"ש	התלמיד יזהה כיצד האור והצל ביצירות דו-ממדיות (רישום, ציור וצילום) מגדירות נפח.	רישום: ביקורת עבודות.				רישום 16 נק'
9	אור וצבע 6 ש"ש	התלמיד יבחין במטען הסמלי שיש באור ביצירות דו-ממדיות ותלת-ממדיות; התלמיד יזהה את הקשר שבין אור וצבע.	מעבר מרישום לציור, ציור בשחור, לבן ואפורים: התלמיד יתוודע לראשונה לשפת הציור ולאופן הנחת הצבע.				
10	סמליות של צבע 9 ש"ש	התלמיד ילמד על הצבע כמרכיב מרכזי בציור; התלמיד ילמד על תפקידו הסימבולי של הצבע ביצירה.	ציור: התלמיד יכיר את מעגל הצבעים ויתרגל ערבוב צבעים; התלמיד יגיע לתובנה שאין צבע "אבסולוטי" ושכל צבע הוא שונה. צילום דיגיטלי: התלמיד יכיר את חדר הצילום הדיגיטלי ואת חדר המולטימדיה; התלמיד יצלם סט ראשון של תמונות ויעבד אותן במחשב.	בלס, גילה, 1996. הצבע בציור המודרני: תיאוריה ופרקטיקה, תל אביב: רשפים: 11-37 (מבוא), 217-219.			

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

שיעור	נושא וסוגיות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	ביבליוגרפיה לתלמיד		הערכה
				עיוני	מעשי	
11	צבע ומרקם 9 ש"ש	התלמיד ילמד על האופנים השונים להנחת צבע על הבד אשר יוצרים מרקמים שונים; התלמיד יזהה כיצד מרקמים שונים מעבירים הלכי רוח.	ציור: התלמיד יתרגל את אופן הנחת הצבע על המצע ואת העבודה בשכבות. צילום דיגיטלי: התלמיד יתרגל מיומנויות בצילום דיגיטלי ועיבוד ממוחשב.			
12	קו, צורה ותנועה 9 ש"ש	התלמיד יזהה את התנועה כמרכיב בציור, פיסול ובמיצב; התלמיד ילמד על תפקידה של התנועה ביצירה סטטית, ועל האופן שאמנים יוצרים אשליית תנועה; התלמיד ילמד על קווים ואלכסונים; התלמיד ייחשף לאמנות קינטית; התלמיד ייחשף לאמנות הווידאו; התלמיד ינתח את היחס שבין וידאו לשאר המדיה.	ציור: התלמיד יתרגל את העבודה בשכבות ואת הנחת שכבת הבסיס. צילום אנלוגי: התלמיד ירכוש מיומנות בסיסית בתפעול מצלמת רפלקס על ידי צילום אובייקט בשחור-לבן.			
13	קומפוזיציה 9 ש"ש	התלמיד יפנים את מושג הקומפוזיציה על סוגיה כמארגנת את הציור ומעניקה לו משמעות.	ציור: התלמיד יתרגל בניית קומפוזיציה של תמונה כמכלול. צילום אנלוגי: התלמיד יתרגל תפעול של מצלמת רפלקס על ידי צילום אובייקט בשחור-לבן.	ניתוח צורני של יצירה של 30 נק'		
14	צילום ותצוגה מוזיאלית 9 ש"ש	התלמיד יתוודע למדיום הצילום; התלמיד יכיר במורכבות שבתצוגה ובשימור של צילום; התלמיד ילמד על המצאת הצילום.	ציור שמן: התלמיד ירכוש מיומנויות בהנחת צבע, ביצירת צבע על ידי ערבוב, ובציור בשכבות. צילום אנלוגי: התלמיד יכיר את חדר החושך ויתנסה בהדפסת תמונה.	סונטאג, סוזאן, 1979. הצילום כראי התקופה, תל אביב: עם עובד: 20-7.		

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

שיעור	נושא וסוגיות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	ביבליוגרפיה לתלמיד		הערכה
				עיוני	מעשי	
15	צילום וציור, מציאות אובייקטיבית 9 ש"ש	התלמיד ילמד על היחס שבין ציור לצילום; התלמיד יעמוד על סגולותיו ומגבלותיו המיוחדות של המדיום ועל הקונוטציות המיוחדות לו; התלמיד יפנים כי הצילום אינו תיעוד אובייקטיבי כי אם תיווך סובייקטיבי.	ציור שמן: התלמיד ירכוש מיומנויות בהנחת צבע, ביצירת צבע על ידי ערבוב, ובציור בשכבות. צילום: ביקורת			צילום 16 נק'
16	איקונוגרפיה 6 ש"ש	התלמיד יזהה נושאים של יצירות; התלמיד ילמד על מקורות כתובים לאמנות.	ציור שמן: התלמיד ירכוש מיומנויות בהנחת צבע, ביצירת צבע על ידי ערבוב, ובציור בשכבות.			
17	איקונוגרפיה 6 ש"ש	התלמיד ירכוש מיומנות בניתוח איקונוגרפי; התלמיד ילמד על מקורות ראשוניים ומשניים המסייעים בפרשנות היצירה.	ציור שמן: התלמיד ירכוש מיומנויות בהנחת צבע, ביצירת צבע על ידי ערבוב, ובציור בשכבות.			
18	דו-ממד: סיכום 6 ש"ש	התלמיד ישקלל את כל מושגי שפת האמנות הנוגעים לניתוח צורני ואיקונוגרפי ויצליח לנתח יצירה דו- ממדית בעצמו.	ציור: ביקורת עבודות			ציור 20 נק'
19	ביקור בתערוכות במוזיאון אחר בישראל 8 ש"ש	התלמיד ילמד על חללי תצוגה שונים באופיים מהחללים במוזיאון ישראל; התלמיד ישווה בין חללי התצוגה ובין אלה של מוזיאון ישראל מבחינה אדריכלית, עיצובית ואופי התערוכות והאוסף; התלמיד ילמד על יצירות ותערוכות נבחרות.				

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

שיעור	נושא וסוגיות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	ביבליוגרפיה לתלמיד		הערכה	
				עיוני	מעשי		
20	הפשטה, היחס בין דו-ממד לתלת-ממד, בין אמנות וחיים 6 ש"ש	התלמיד יתוודע לאמנות מופשטת; התלמיד ירכוש מיומנויות בניית יצירה מופשטת; התלמיד יגיע לתובנה כי מושג ההפשטה באמנות הוא מושג יחסי; התלמיד ידון בנושאי היחסים שבין אמנות לחיים.	מעבר מדו-ממד לתלת-ממד: התלמיד יפסל באמצעות חומר דו-ממדי, דוגמת חוט ברזל או קרטון.	גומבר'ך, ארנסט הנס יוסף, 1983. <i>סוס עץ או שורשי הצורה</i> <i>האמנותית: שתי מסות</i> <i>באסתטיקה</i> (תרגום: ב' בן-ברוך), תל אביב: ספריית הפועלים: -27 19.	ניתוח מאמר 10 נק'		
21	פיסול, חומר ובניית תלת-ממד 6 ש"ש	התלמיד יכיר חומרי פיסול שונים על סגולותיהם ומגבלותיהם; התלמיד יבחין בין פיסול ששומר על תכונות החומר ופיסול שמתמרד נגדו; התלמיד יבחין בחללים פנימיים בפיסול ויבין את משמעותיהם.	פיסול דיוקן עצמי בחומר: התלמיד ישתמש בחומר ליצירת הצורות הבסיסיות של הראש: כדור, טרפז, פירמידה וגליל.				
22	מרתון לילה 12 ש"ש		מרתון הלילה מתקיים במשך 9 שעות מ- 21:00 ביום חמישי עד 6:00 ביום שישי. התלמיד יבחר בשלוש מתוך עשר סדנות המתקיימות בגלריות ובחדרי הסדנה; התלמיד יעבוד ברציפות על פרויקט מתמשך או יתנסה בסדנות מגוונות; התלמיד יגביר את מיומנותיו באווירת הלמידה הלא-קונבנציונלית.				
23	דמות האדם באמנות 6 ש"ש	התלמיד יתוודע למספר דימויי אדם בתרבויות שונות; התלמיד יפנים כי הדימוי האנושי המשתנה עם השנים הוא ביטוי לתפיסות תרבותיות וכרונולוגיות משתנות.	פיסול דיוקן עצמי בחומר: התלמיד יתרגל פיסול פרטי הפנים בעזרת מראה.				

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

שיעור	נושא וסוגיות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	ביבליוגרפיה לתלמיד		הערכה	
						עיוני	מעשי
24	דיוקן עצמי 6 ש"ש	התלמיד יתוודע למספר דיוקנאות עצמיים של אמנים; התלמיד יבין כי הדימוי של האמן כפי שהוא מתבטא ביצירה, אינו תוצר של דימוי חיצוני בלבד אלא גם של דימוי פנימי.	פיסול דיוקן עצמי בחומר: התלמיד יבין את הפוטנציאל האקספרסיבי שבפיסול דיוקן פני, ושהדיוקן הוא בבואה פנימית ולא רק חיצונית.				
25	דיוקן עצמי 6 ש"ש	התלמיד יתוודע למספר דיוקנאות עצמיים של אמנים; התלמיד יבין כי הדימוי של האמן כפי שהוא מתבטא ביצירה אינו תוצר של דימוי חיצוני בלבד אלא גם של דימוי פנימי.	פיסול דיוקן עצמי בחומר: סיום העבודה על הפרויקט.				
26	תלת-ממד: סיכום 6 ש"ש	התלמיד יבין את היחס שבין פיסול למיצב, ויעמוד על המשותף והמבדיל בין שני המדיה.	פיסול: ביקורת עבודות.				פיסול 20 נק'
27	ביקור בתערוכות במוזיאון אחר בישראל 8 ש"ש	התלמיד ילמד על חללי תצוגה שונים באופיים מהחללים במוזיאון ישראל; התלמיד ישווה בין חללי התצוגה ובין אלה של מוזיאון ישראל מבחינה אדריכלית, עיצובית ואופי התערוכות והאוסף; התלמיד ילמד על יצירות ותערוכות נבחרות.					

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

שיעור	נושא וסוגיות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	ביבליוגרפיה לתלמיד	הערכה	
					עיוני	מעשי
28	אמנות-מוזיאון: יצירות אמנות בהקשר של תערוכה 6 ש"ש	התלמיד ינתח מאפיינים שונים של העבודה האוצרותית; הוא יעמוד על טיב החיבורים שבין יצירות אמנות שונות, אם על בסיס נושאי אם על בסיס חזותי; התלמיד יבין את הערך המוסף שנוצר הודות להקשר שבין היצירות בתערוכה על ידי ניתוח התערוכה; התלמיד יעמוד על תפקידו של העיצוב בתערוכה.	פרויקט אישי: הצגת הפרויקט וסיעור מוחין		ניתוח תערוכה 12 נק'	
29	אמנות-קהל: אמנות וחברה 6 ש"ש	התלמיד יכיר את האינטראקציה של האמנות עם הסביבה והחברה ויבין את מקומה של האמנות במערך התרבותי.	פרויקט אישי: אישור רעיונות ותחילת העבודה; התלמיד יבין את הצורך באמירה אישית ביצירת אמנות.			
30	אמנות-מוזיאון- קהל 6 ש"ש	התלמיד יכיר את האינטראקציה של האמנות והמוזיאון עם קהליו; התלמיד יתשאל מבקרים שונים בתערוכה; התלמיד ינתח תגובות של קהלים שונים לתערוכה אחת.	פרויקט אישי: התלמיד יגבש את האמירה האישית שלו ביצירה.			
31	מוזיאון-קהל 6 ש"ש	התלמיד יתוודע אל חזונו וייעודו של מוזיאון ישראל ואל חוק המוזיאונים; התלמיד ידון במחויבות של המוזיאון לקהליו.	פרויקט אישי: ביקורת עבודות.		הפינה שלי במוזיאון 40 נק'	פרויקט אישי 20 נק'

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

הערכה		ביבליוגרפיה לתלמיד	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	נושא וסוגיות	שיעור
מעשי	עיוני					
סך הכול 92 נק' + 8 נק' (נוכחות ורושם) = 100 נק'	סך הכול 92 נק' + 8 נק' (נוכחות ורושם) = 100 נק'				אירוע סיום שנה 6 ש"ש	32

כיתה י"א

שיעור	נושא וסוגיות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	ביבליוגרפיה לתלמיד	הערכה	
					עיוני	מעשי
1	אמנות-אמן: היבטים אישיים באמנות 6 ש"ש	התלמיד יכיר מבחר יצירות שההיבט האישי בהן הוא המפתח להבנתן; התלמיד יבין את החשיבות של ההקשרים הביוגרפיים של האמן להבנת יצירתו.	חלוקת השכבה לשתי קבוצות: האחת תתמחה בציור ופיסול והאחרת בצילום. פרויקט זהות אישית: התלמיד ימצא חיבור בין עצמו ובין תהליך היצירה; התלמיד ימצא דימויים שהיו העוגן ליצירה אישית; התלמיד יחתור לקישור ביוגרפי-אישי בינו ובין היצירה.			
2	אמנות-אמן: היבטים אישיים באמנות 6 ש"ש	התלמיד יכיר מבחר יצירות שההיבט האישי בהן הוא המפתח להבנתן; התלמיד יבין את החשיבות של ההקשרים הביוגרפיים של האמן להבנת יצירתו.	פרויקט זהות אישית: התלמיד ימצא חיבור בין עצמו ובין תהליך היצירה; התלמיד ימצא דימויים שהיו העוגן ליצירה אישית; התלמיד יחתור לקישור ביוגרפי-אישי בינו ובין היצירה.	שטרן, טל, 1991. "רוברט מייפלדורף – רואה את החושך", מוזות 8: 36-41.		
3	אמנות-קהל: היבטים חברתיים באמנות 6 ש"ש	התלמיד יכיר מבחר יצירות שההיבט החברתי בהן הוא המפתח להבנתן; התלמיד ינתח את השפעתם של שינויים חברתיים, כלכליים, פוליטיים, מדעיים וטכנולוגיים על האמנות.	פרויקט זהות אישית: התלמיד יזהה מעגלים רחבים המשפיעים על זהות, בעיקר בהקשר המשפחתי; התלמיד יבטא בחומר את הקשר בינו ובין בני משפחתו; התלמיד ישתמש בצילומים משפחתיים כחומר גלם.			
4	אמנות-קהל: היבטים חברתיים באמנות 6 ש"ש	התלמיד יכיר מבחר יצירות שההיבט החברתי בהן הוא המפתח להבנתן; התלמיד ילמד אודות אמנות מחאה, ויזהה את האלמנטים החתרניים ביצירות האמנות.	פרויקט זהות אישית: התלמיד יזהה מעגלים רחבים המשפיעים על זהות, בעיקר בהקשר המשפחתי; התלמיד יבטא בחומר את הקשר בינו ובין בני משפחתו; התלמיד ישתמש בצילומים משפחתיים כחומר גלם.		פרזנטציה על יצירה ואמן 20 נק'	

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

שיעור	נושא וסוגיות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	ביבליוגרפיה לתלמיד	הערכה	
					עיוני	מעשי
5	שפה וכתב באמנות 6 ש"ש	ביקור בהיכל הספר: התלמיד ילמד על המגילות הגנוזות; התלמיד יבחן את מקומו של הטקסט בתרבות היהודית בפרט והמונותאיסטית בכלל; מתוך האדריכלות של היכל הספר יפנים התלמיד את הקשר שבין צורה ארכיטקטונית מוזיאלית ובין התוכן שלה.	פרויקט זהות אישית: התלמיד יזהה מעגלים רחבים המשפיעים על זהות, בעיקר בהקשר התרבותי הרחב; התלמיד יבטא בחומר את הקשריו התרבותיים.			
6	שפה וכתב באמנות 6 ש"ש	כתב ושפה באמנות ישראלית: התלמיד ילמד על מקומה של השפה באמנות הישראלית; התלמיד יזהה את הכתב כחלק ממערך אסתטי של יצירה.	פרויקט זהות אישית: התלמיד יזהה מעגלים רחבים המשפיעים על זהות, בעיקר בהקשר התרבותי הרחב; התלמיד ישלב כתב ביצירתו ויעמוד על המקורות הטקסטואליים ליצירתו.			
7	מונותאיזם ויצירה 6 ש"ש	התלמיד יברר את מקומה ומעמדה של היצירה החזותית בעולם הדתי; התלמיד יבחן אותה ואת מגבלותיה כיוצר עצמאי עכשווי.	פרויקט זהות אישית: ביקורת עבודות			פרויקט זהות אישית 22 נק'
8	הסמלים החזותיים באמנות דתית 6 ש"ש	התלמיד יבחן את מקומם של סמלים כבסיס ליצירת זהות תרבותית-דתית לפי המוצגים בגלריות לארכאולוגיה; זאת בהתבסס על קריאת מאמר.	פרויקט זהות ישראלית מס' 1: בחירה בין הנושאים מסע, שואה, זיכרון או גיבורי תרבות. התלמיד יבחן את השורשים ההיסטוריים של זהותו האישית והמשפחתית; התלמיד יבחן את אופני ההסמלה באמנותו, ויבחן דימויים הנושאים מטען סמלי.	מישורי, אליק, 2000. שורו הביטו וראו: איקונות וסמלים חזותיים ציוניים בתרבות הישראלית, תל אביב: עם עובד: 10-13 (מבוא).		

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

שיעור	נושא וסוגיות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	ביבליוגרפיה לתלמיד	הערכה	
					עיוני	מעשי
9	החפץ באמנות 6 ש"ש	התלמיד יתוודע לתרבות האסתטית של חפצי הקודש ביהדות כפי שהיא מיוצגת באוספי המוזיאון; התלמיד יראה בחפץ ביטוי לזהותו הלאומית של היהודי בגולה; התלמיד ילמד על האינטראקציה החברתית והחזותית בין היהדות, הנצרות והאסלאם.	פרויקט זהות ישראלית מס' 1: בחירה בין הנושאים מסע, שואה, זיכרון או גיבורי תרבות. התלמיד יבחן חפצים הנושאים מטען סמלי; התלמיד ישלב חפצים משפחתיים ביצירה שלו.	פישוף, איריס, 2003. "גבולות של קדושה באמנות היהודית", בתוך: א' בילסקי וא' שנאן (עורכים), <i>גבולות של קדושה: בחברה, בהגות, באמנות</i> , ירושלים: כתר: 159-152.		
10	החפץ באמנות הדתית 6 ש"ש	התלמיד יתוודע לתרבות האסתטית של חפצי הקודש ביהדות כפי שהיא מיוצגת באוספי המוזיאון; התלמיד יראה בחפץ ביטוי לזהותו הלאומית של היהודי בגולה; התלמיד ילמד על האינטראקציה החברתית והחזותית בין היהדות, הנצרות והאסלאם.	פרויקט זהות ישראלית מס' 1: בחירה בין הנושאים מסע, שואה, זיכרון או גיבורי תרבות. התלמיד יבחן חפצים הנושאים מטען סמלי; התלמיד ישלב חפצים משפחתיים ביצירה שלו.		תרגיל אוצרות ביודאיקה 25 נק'	
11	אתנוגרפיה ותרבות חומרית 6 ש"ש	התלמיד ילמד כיצד ניתן ללמוד על תרבות מחפצי יום-יום.	פרויקט זהות ישראלית מס' 1: בחירה בין הנושאים מסע, שואה, זיכרון או גיבורי תרבות. התלמיד יבחן חפצים הנושאים מטען סמלי; התלמיד ישלב חפצים משפחתיים ביצירה שלו.			

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

שיעור	נושא וסוגיות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	ביבליוגרפיה לתלמיד	הערכה	
					עיוני	מעשי
12	אמנות נוצרית ואמנות מוסלמית ביחס לאמנות היהודית 6 ש"ש	התלמיד יבקר במחלקות המוזיאון המציגות אמנות נוצרית ואמנות מוסלמית; התלמיד יעמוד על הדמיון וההבדלים באמנות היהודית, הנוצרית והמוסלמית.	פרויקט זהות ישראלית מס' 1: בחירה בין הנושאים מסע, שואה, זיכרון או גיבורי תרבות. התלמיד יבחן ביצירתו את האינטראקציה התרבותית בינו ובין חברות אחרות; התלמיד ישקף מבחינה חומרית את יחסי הגומלין התרבותיים.			
13	בין תרבות דתית לחילונית 6 ש"ש	התלמיד יתוודע לאמנים יהודים משלהי המאה ה-19 ואמני אסכולת פריז; התלמיד ילמד על אופני התמודדותם עם המסורת היהודית ושילובם עם רעיונות אמנותיים-אוניברסליים.	פרויקט זהות ישראלית מס' 1: בחירה בין הנושאים מסע, שואה, זיכרון או גיבורי תרבות. התלמיד יבחן ביצירתו את המקורות החילוניים לזהותו ההיסטורית.			
14	השואה ביצירתם של אמנים יהודים 6 ש"ש	התלמיד יבחן את דרכי ההדמיה של השואה באמנות הישראלית, המודרנית והעכשווית; התלמיד ילמד על דרכיהם של אמנים להתמודד עם אובדן ואבל.	פרויקט זהות ישראלית מס' 1: בחירה בין הנושאים מסע, שואה, זיכרון או גיבורי תרבות. התלמיד יחקור ביצירתו מטענים היסטוריים.			
15	אמנות מופשטת ותודעת הנשגב 6 ש"ש	התלמיד יכיר את תפיסת המופשט שהתפתחה בקרב אמני אסכולת ניו יורק וזיקתם לתפיסת העולם הדתית ומנגד, לערכי האמנות האוניברסליים.	פרויקט זהות ישראלית מס' 1: ביקורת עבודות	עמישי-מייזלש, זיוה, 1982. אמנות בעידן הטכנולוגי: גישות אנטי-טכנולוגיות, יחידה 11, תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה: 46-88.	פרויקט זהות ישראלית מס' 1 22 נק'	

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

שיעור	נושא וסוגיות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	ביבליוגרפיה לתלמיד	הערכה	
					עיוני	מעשי
16	מבוא לאמנות ישראלית וסוגיות של זהות מקומית 6 ש"ש	התלמיד יעלה אפשרויות שונות להגדרת האמנות הישראלית; התלמיד יבחן את הבעייתיות בהגדרתה של האמנות בישראל.	פרויקט זהות ישראלית מס' 2: בחירה בין אדמה, בית או מקום. התלמיד יזהה דימויים שונים שהם בעיניו 'ישראליים', ויתמקד בהם כבסיס ליצירתו.			
17	בצלאל: ראשית האמנות הישראלית 6 ש"ש	התלמיד יתוודע לערכים שעומדים מאחורי הקמת בצלאל בירושלים ב- 1906; התלמיד יעמוד על הקשר שבין אמנות בצלאל ובין האמנות היהודית המסורתית.	פרויקט זהות ישראלית מס' 2: בחירה בין אדמה, בית או מקום. התלמיד יזהה את הקשר שבין הדימויים הישראליים שבחר לבין ההקשרים ההיסטוריים הרחבים שלהם.	צלמונה, יגאל, 1983. "מגמות בצינות ושאלת האמנות לפני הקמת בצלאל", בתוך: נ' שילה-כהן (עורכת), בצלאל של שך: 1906-1929 (קטלוג תערוכה), ירושלים: מוזיאון ישראל, ירושלים: 23-30.		
18	נושא-על באמנות הישראלית: אדמה, בית ומקום 6 ש"ש	התלמיד ילמד על היחס של אמני אסכולת ארץ ישראל לאדמת ארץ ישראל וליישוב היהודי המתהווה; התלמיד יזהה את הרעיונות הציוריים העומדים מאחורי אמנותם; התלמיד יבחן את אופן ההדמיה של הערבי בציורי שנות ה-20.	פרויקט זהות ישראלית מס' 2: בחירה בין אדמה, בית או מקום. התלמיד יצא מתוך המושגים של אדמה, בית או מקום, ויבחן את מקומם ביצירתו; התלמיד ייצור דגם לפרויקט.	צלמונה, יגאל, 1998. "מזרחה? מזרחה! על המזרח באמנות הישראלית", בתוך: י' צלמונה (עורך), קדימה: המזרח באמנות ישראל (קטלוג תערוכה), מוזיאון ישראל, ירושלים: 55-67.	ניתוח מאמר 10 נק'	

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

שיעור	נושא וסוגיות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	ביבליוגרפיה לתלמיד	הערכה	
					עיוני	מעשי
19	נושא-על באמנות הישראלית: אדמה, בית ומקום 6 ש"ש	התלמיד יתוודע לזרם "אופקים חדשים"; התלמיד ילמד על הקשר של אמני "אופקים חדשים" לאמני שנות ה-20 ולאמנות הבין-לאומית.	פרויקט זהות ישראלית מס' 2: בחירה בין אדמה, בית או מקום. התלמיד יצא מתוך המושגים של אדמה, בית או מקום, ויבחן את מקומם ביצירתו; אישור של הדגם ליצירה.			
20	נושא-על באמנות הישראלית: אדמה, בית ומקום 6 ש"ש	התלמיד יכיר אמנים מרכזיים בשנות ה- 70 בישראל ואת יחסם הביקורתי כלפי "אופקים חדשים"; התלמיד יתוודע אל הביקורת הפוליטית המגולמת באמנות האדמה הישראלית בשנות ה-70; התלמיד יעמוד על ההבדלים המהותיים שבין אמנות האדמה הישראלית ובין אמנות האדמה האמריקנית.	פרויקט זהות ישראלית מס' 2: בחירה בין אדמה, בית או מקום. המשך העבודה על הפרויקט.	גינתון, אלן, 1998. <i>העיניים של המדינה: אמנות חזותית במדינה ללא גבולות</i> , תל אביב: מוזיאון תל אביב לאמנות: 25-58.		
21	ביקור בתערוכות במוזיאון אחר בישראל 8 ש"ש	התלמיד ילמד על חללי תצוגה שונים באופיים מהחללים במוזיאון ישראל; התלמיד ישווה בין חללי התצוגה ובין אלה של מוזיאון ישראל מבחינה אדריכלית, עיצובית ואופי התערוכות והאוסף; התלמיד ילמד על יצירות ותערוכות נבחרות.				

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

שיעור	נושא וסוגיות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	ביבליוגרפיה לתלמיד	הערכה	
					עיוני	מעשי
22	נושא-על באמנות הישראלית: אדמה, בית ומקום 6 ש"ש	התלמיד יבחן את האספקטים הביקורתיים והמחאתיים באמנות הישראלית העכשווית; התלמיד יעמוד על ההקשרים הפנים-אמנותיים שבין האמנות העכשווית ובין האמנות בעשורים הקודמים.	פרויקט זהות ישראלית מס' 2: בחירה בין אדמה, בית או מקום. המשך העבודה על הפרויקט.		השוואה בין שתי יצירות בנושא דומה באמנות ישראלית 25 נק'	
23	נושא-על באמנות הישראלית: אדמה, בית ומקום 6 ש"ש	התלמיד יבחן את מקומה של האמנות הישראלית העכשווית ביחס לאמנות הבינלאומית; התלמיד יעמוד על המייחד את האמנות הישראלית, לצד המשותף למתרחש מעבר לים.	פרויקט זהות ישראלית מס' 2: בחירה בין אדמה, בית או מקום. המשך העבודה על הפרויקט.			
24	מרתון לילה 12 ש"ש		מרתון הלילה מתקיים במשך 9 שעות מ- 21:00 ביום חמישי עד 6:00 ביום שישי. התלמיד יבחר בשלוש מתוך עשר סדנות המתקיימות בגלריות או בחדרי הסדנה; התלמיד יעבוד ברציפות על פרויקט מתמשך או יתנסה בסדנות מגוונות; התלמיד ישכלל את מיומנותיו באווירת הלמידה הלא-קונבנציונלית.			

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

שיעור	נושא וסוגיות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	ביבליוגרפיה לתלמיד	הערכה	
					עיוני	מעשי
25	נושא-על באמנות הישראלית: אדמה, בית ומקום 6 ש"ש	התלמיד ילמד על אמנות פלסטינית עכשווית; התלמיד יבחין במחאה המאפיינת את האמנות הפלסטינית; התלמיד יעמוד על האינטראקציה שבין האמנות הפלסטינית, לאמנות הישראלית, לאמנות המוסלמית המסורתית ולאמנות הבין-לאומית.	פרויקט זהות ישראלית מס' 2: בחירה בין אדמה, בית או מקום. סיום העבודה על הפרויקט.			
26	ראשית עבודה על פרויקט גמר עיוני 6 ש"ש	התלמיד יתוודע לפרויקט הגמר העיוני; מרכיבי הפרויקט יוצגו לתלמיד; התלמיד יתוודע לתהליכי העבודה ההדרגתיים; התלמיד יקבל לוחות זמנים להגשות ביניים של הפרויקט עד אמצע י"ב.	פרויקט זהות ישראלית מס' 2: ביקורת עבודות			פרויקט זהות ישראלית מס' 2 24 נק'
27	זהות ישראלית: אינטגרציה 6 ש"ש	התלמיד ייצור אינטגרציה בין מאפייני הזהות באמנות הישראלית כפי שעולים מן היצירות הישראליות בגלריה: הזהות האישית של האמן, הזהות התרבותית- היסטורית, הזהות הלאומית-מקומית והקשר הבין-לאומי.	פרויקט אישי: התלמיד יחל בגיבוש רעיון לפרויקט גמר אישי ליי"א.			
28	זיכרון באמנות 6 ש"ש	התלמיד יעמוד על מקומו של הזיכרון באמנות: אישי, תרבותי-היסטורי ומקומי.	פרויקט אישי: התלמיד ימשיך בגיבוש רעיון לפרויקט גמר אישי ליי"א; התלמיד יגבש את הפרויקט בהתבסס על מקורות תרבותיים עשירים.			

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

שיעור	נושא וסוגיות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	ביבליוגרפיה לתלמיד	הערכה	
					עיוני	מעשי
29	ביקור בתערוכות במוזיאון אחר בישראל 8 ש"ש	התלמיד ילמד על חללי תצוגה שונים באופיים מהחללים במוזיאון ישראל; התלמיד ישווה בין חללי התצוגה ובין אלה של מוזיאון ישראל מבחינה אדריכלית, עיצובית ואופי התערוכות והאוסף; התלמיד ילמד על יצירות ותערוכות נבחרות.				
30	מפגש עם אמן בסטודיו 6 ש"ש	התלמיד ילמד כיצד מתנסח אמן ישראלי בכיר וכיצד הוא מציג את רעיונותיו באופן רהוט; התלמיד ילמד על יצירתו של האמן.	פרויקט אישי: התלמיד ינסח הצעה כתובה בשפה מקצועית לפרויקט האישי; התלמיד ילמד ליצור ממשק בין ביטוי בחומר לביטוי בכתב.			
31	אמנות – קהל 6 ש"ש	מפגש עם אוצר לאמנות ממוזיאון ישראל.	פרויקט אישי: התלמיד יעמוד על האופנים לתווך את יצירתו האישית לקהל, הן בחומר והן בכתב.		הגשת דף העמדה לפרויקט גמר 12 נק'	
32	אמנות עכשווית – מוזיאון 6 ש"ש	התלמיד יבקר בתערוכה לאמנות עכשווית בין-לאומית; התלמיד יעמוד על מאפיינים העולים מן התערוכה בהקשר של האמנות ובהקשר של האוצרות גם יחד.	פרויקט אישי: סיום העבודה על הפרויקט.			

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

הערכה	ביבליוגרפיה לתלמיד	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	נושא וסוגיות	שיעור
מעשי	עיוני				
פרויקט אישי 24 נק'		פרויקט אישי: ביקורת עבודות	התלמיד יבקר בתערוכה לאמנות עכשווית בין-לאומית; התלמיד יעמוד על מאפיינים העולים מן התערוכה בהקשר של האמנות ובהקשר של האוצרות גם יחד.	אמנות עכשווית – מוזיאון 6 ש"ש	33
סך הכול 92 נק' + 8 נק' (נוכחות ורושם) = 100 נק'	סך הכול 92 נק' + 8 נק' (נוכחות ורושם) = 100 נק'			אירוע סיום שנה 6 ש"ש	34

כיתה י"ב

שיעור	נושא וסוגיות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	ביבליוגרפיה לתלמיד		הערכה	
						עיוני	מעשי
1	מדיה חדשים 6 ש"ש	התלמיד יתוודע למדיה חדשניים באמנות המאה ה-20 כגון רדי-מייד (Ready-made), מיצג, מיצב ווידאו.	התלמיד יתוודע למדיה חדשניים כגון רדי-מייד (Ready-made), מיצג, מיצב ווידאו.				
2	הגדרת האמנות 6 ש"ש	התלמיד יעמוד על גישותיהם השונות לאמנות של זרמים אמנותיים במאה ה-20; התלמיד יעמוד על האספקטים האידיאולוגיים של הגדרות אלה.	התלמיד יעמוד על האופן שהמדיה החדשים משכללים את יצירתו האישית ומבטאים את האמירה האישית שלו.	בנימין, ולטר, 1983. <i>יצירת האמנות בעידן השעתוק הטכני</i> (תרגום מגרמנית: שמעון ברמן), תל אביב, ספרית פועלים: 17-30.			
3	מודרניזם, אידיאליזם וטכנולוגיה 6 ש"ש	התלמיד ילמד על האינטרקציה שבין התקדמות טכנולוגית ובין האמנות; התלמיד יזהה את היסודות האידיאולוגיים שעומדים מאחורי השימוש בטכנולוגיה, או לחילופין – הדחייה שלה.	פרויקט מדיה עכשווית (מיצב, מיצג): תחילת העבודה על הפרויקט דרך סיעור מוחין.			הגשת ביניים של הטקסטים הנלווים והדגם א' 10 נק'	
4	אמנות – מוזיאון – קהל: מיצב 6 ש"ש	התלמיד יעמיק את ידיעותיו במיוחד את מדיום המיצב והמבדיל אותו מפיסול; התלמיד יעמוד על המאפיינים האינטראקטיביים שבמדיום.	פרויקט מדיה עכשווית (מיצב, מיצג): התלמיד יבנה דגם לפרויקט; התלמיד יבנה את הפרויקט בתוך דגם של חלל התואם את התכנים של היצירה; התלמיד יעמוד על הקשר שבין חלל התצוגה ובין היצירה.				
5	אמנות – מוזיאון – קהל: מיצג 6 ש"ש	התלמיד יעמיק את ידיעותיו במיוחד את מדיום המיצג והמבדיל אותו מתאטרון או מחול; התלמיד יעמוד על המאפיינים האינטראקטיביים שבמדיום.	פרויקט מדיה עכשווית (מיצב, מיצג): אישור הדגם לפרויקט				

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

שיעור	נושא וסוגיות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	ביבליוגרפיה לתלמיד		הערכה	
						עיוני	מעשי
6	וידאו 6 ש"ש	התלמיד יעמיק את ידיעותיו במייחד את מדיום המיצג והמבדיל אותו מקולנוע; התלמיד יעמוד על החשיבות שבממד הזמן בוידאו.	פרויקט מדיה עכשווית (מיצב, מיצג): המשך העבודה על הפרויקט				
7	הרעיון והיצירה האמנותית 6 ש"ש	התלמיד יאתר את המקורות הקונספטואליים שבאמנות העכשווית ואת הקשר שלהם לדאדא ולאמנות שנות ה-70.	פרויקט מדיה עכשווית (מיצב, מיצג): המשך העבודה על הפרויקט				
8	אמנות – מוזיאון קהל 6 ש"ש	מפגש עם אוצר לאמנות ממוזיאון ישראל: התלמיד יעמוד על אופני העבודה על התערוכה, למן הרעיון ועד העלאת התערוכה.	פרויקט מדיה עכשווית (מיצב, מיצג): סיום העבודה על הפרויקט; התלמיד יחדד את אופן התצוגה המיועד של העבודה באחד מחללי אגף הנוער.				
9	אמנות-מוזיאון- קהל: קטלוג 6 ש"ש	התלמיד ינתח כמה קטלוגים נבחרים; התלמיד יעמוד על האופן שהמוזיאון מתווך למגוון קהליו את יצירות האמנות באמצעות הקטלוג והטקסט שלו; התלמיד יעמוד על הקשר שבין הרעיון של התערוכה ובין עיצוב הקטלוג.	פרויקט מדיה עכשווית (מיצב, מיצג): ביקורת עבודות				פרויקט מדיה עכשווית (מיצב, מיצג): 10 נק'

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

שיעור	נושא וסוגיות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	ביבליוגרפיה לתלמיד	הערכה	
					עיוני	מעשי
10	מודרניזם ופוסט-מודרניזם 6 ש"ש	התלמיד יעמוד על היחס שבין האמנות המודרנית לאמנות העכשווית; הוא יעמוד על השינוי שחל בחברה המערבית אחרי מלחמת העולם השנייה ואחרי 1968; הוא יעמוד על ההבדלים הפילוסופיים שבין מודרניזם ופוסט-מודרניזם כפי שהם מתבטאים באמנות.	בין מקומי לאוניברסלי: תחילת העבודה על הפרויקט דרך סיעור מוחין.	דירקטור, רותי, 2005. <i>אמנות עכשווית אני מדברת אליכם: מאה השנים הראשונות</i> , תל אביב: משרד החינוך והתרבות, החברה למתנ"סים: 112-125.		
11	אמנות – מוזיאון: המוזיאון בעת הפוסט-מודרנית 6 ש"ש	התלמיד ילמד על יחסו של הפוסט-מודרניזם אל מושגים כגון אקלקטיות, ציטוט, פלורליזם ושעתוק; התלמיד יעמוד על הבעייתיות באבחנה בין מקור וחקיקוי בתרבות העכשווית; התלמיד יזהה את הבעייתיות שבעבודה האוצרותית בהיעדר אבחנה כזאת.	בין מקומי לאוניברסלי: התלמיד יגבש פרויקט אישי המבוסס על חיבור בין מקומיות ישראלית לבין-לאומיות, בין אידיאליזם לפוסט-אידיאליזם, בין מודרניזם לפוסט-מודרניזם.	קרימפ, דאגלאס, 1990. "על חורבות המוזיאון" (תרגום: ע' לוי-סוארי), בתוך: <i>בגודל טבעי: דימויי מציאות באמנות עכשווית</i> (קטלוג תערוכה), ירושלים: מוזיאון ישראל, ירושלים: 19-25.		
12	מוזיאונים שונים בעולם 6 ש"ש	התלמיד יתוודע למבחר מוזיאונים מייצגים בעולם; התלמיד יזהה את הממשק שבין תצוגה מוזיאלית ואדריכלות - או היעדרו.	בין מקומי לאוניברסלי: אישור הדגם לפרויקט			
13	לאומיות ובין-לאומיות 6 ש"ש	התלמיד יעמוד על הנסיגה מעמדות לאומיות באמנות עכשווית; התלמיד יבחן את הפוסט-לאומיות כתופעה פוסט-מודרנית.	בין מקומי לאוניברסלי: המשך העבודה על הפרויקט		הגשת ביניים של הטקסטים הנלווים והדגם שלב ב' 10 נק'	

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

שיעור	נושא וסוגיות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	ביבליוגרפיה לתלמיד		הערכה	
						עיוני	מעשי
14	האחר באמנות העכשווית 6 ש"ש	התלמיד ילמד על מושג "האחר" באופן תאורטי; התלמיד יבחן ייצוגים של "אחרות" באמנות; התלמיד יבחן את יחסה של האמנות העכשווית אל השונה.	בין מקומי לאוניברסלי: המשך העבודה על הפרויקט				
15	הסובייקט באמנות העכשווית 6 ש"ש	התלמיד יבחן את מקומו של הסובייקט האינדיבידואלי באמנות העכשווית; התלמיד יעמוד על הפער שבין העמדה הסובייקטיבית באמנות העכשווית ובין החתירה לאובייקטיביות באמנות המודרנית.	בין מקומי לאוניברסלי: המשך העבודה על הפרויקט; התלמיד יחדד את האמירה האישית שלו ביצירה.				
16	אמנות ומגדר 6 ש"ש	התלמיד יחקור את מושג המגדר וההבדל שלו ממושג המין; התלמיד ילמד על אופני הייצוג הרווחים של האישה באמנות העבר; התלמיד יבחן את הסטריאוטיפיות שבייצוגי נשים וגברים באמנות העבר.	בין מקומי לאוניברסלי: סיום העבודה על הפרויקט	גורביץ', דוד, 1997. פוסטמודרניזם: תרבות וספרות בסוף המאה ה- 20, תל אביב: דביר: 151-146, 142-132 (פרק ה' חלקי).			
17	אמנות ומגדר 6 ש"ש	התלמיד יבחן יצירות נשים משנות ה-60 ואילך; התלמיד יבדוק כיצד נשים במחצית השנייה של המאה ה- 20 מתמרדות נגד סטריאוטיפיזציה; התלמיד ילמד על אמנות הומוסקסואלית.	בין מקומי לאוניברסלי: ביקורת עבודות				בין מקומי לאוניברסלי: 10 נק'

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

שיעור	נושא וסוגיות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	ביבליוגרפיה לתלמיד		הערכה	
						עיוני	מעשי
18	מרתון אדמה 26 ש"ש		יציאה מחוץ לכותלי המוזיאון לאחד מן הפרקים הלאומיים בישראל ליצירה בטבע של שלושה ימים. במהלך המרתון התלמידים יתנסו בחוויית יצירה מרוכזת, הכוללת גיבוש רעיון ונושא; התנסות בחומרים שונים; יצירה והצגתה.				
19	הצגת פרויקטים 6 ש"ש	התלמיד יציג בפני חבריו לכיתה את פרויקט הגמר העיוני שלו; התלמיד ישתמש בשפה מקצועית ויתרגל דיבור קולח.	פרויקט גמר מעשי: תחילת העבודה על הפרויקט דרך סיעור מוחין			הגשה סופית של הטקסטים הנלווים והדגם 80 נק'	
20	הצגת פרויקטים 6 ש"ש	התלמיד יציג בפני חבריו לכיתה את פרויקט הגמר העיוני שלו; התלמיד ישתמש בשפה מקצועית ויתרגל דיבור קולח.	פרויקט גמר מעשי: פגישות אישיות עם המורים לגיבוש הרעיונות				
21	ביקור בתערוכות במוזיאון אחר בישראל 8 ש"ש	התלמיד ילמד על חללי תצוגה שונים באופיים מהחללים במוזיאון ישראל; התלמיד ישווה בין חללי התצוגה ובין אלה של מוזיאון ישראל מבחינה אדריכלית, עיצובית ואופי התערוכות והאוסף; התלמיד ילמד על יצירות ותערוכות נבחרות.					

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

שיעור	נושא וסוגיות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	ביבליוגרפי ה לתלמיד	הערכה	
					עיוני	מעשי
22	ערב הורים	הצגת הפרויקטים העיוניים להורי התלמידים. סיום החלק העיוני בשנה לטובת התרכזות בפרויקט הגמר המעשי.				
23	מרתון לילה 12 ש"ש		מרתון הלילה מתקיים במשך 9 שעות מ- 21.00 ביום ה' עד 06.00 ביום ו' התלמיד יבחר בשלוש מתוך עשר סדנות המתקיימות בגלריות או בחדרי הסדנה; התלמיד יעבוד ברציפות על פרויקט מתמשך או יתנסה בסדנות מגוונות; התלמיד יגביר את מיומנותיו באווירת הלמידה הלא קונבנציונאלית.			
24	פרויקט גמר מעשי 12 ש"ש		פרויקט גמר מעשי: המשך העבודה על הפרויקט			
25	פרויקט גמר מעשי 12 ש"ש		פרויקט גמר מעשי: המשך העבודה על הפרויקט			
26	ביקור בתערוכות במוזיאון אחר בישראל 8 ש"ש	התלמיד ילמד על חללי תצוגה שונים באופיים מהחללים במוזיאון ישראל; התלמיד ישווה בין חללי התצוגה ובין אלה של מוזיאון ישראל מבחינה אדריכלית, עיצובית ואופי התערוכות והאוסף; התלמיד ילמד על יצירות ותערוכות נבחרות.				

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

הערכה		ביבליוגרפי ה לתלמיד	מעשי תכנים מטרות אופרטיביות	עיוני תכנים מטרות אופרטיביות	נושא וסוגיות	שיעור
מעשי	עיוני					
			פרויקט גמר מעשי: המשך העבודה על הפרויקט		פרויקט גמר מעשי 12 ש"ש	27
	פרויקט גמר מעשי 80 נק'		פרויקט גמר מעשי: סיום העבודה על הפרויקט		פרויקט גמר מעשי 12 ש"ש	28
סך הכול 100 נק'	סך הכול 100 נק'				פתיחת תערוכת הגמר של תלמידי י"ב	29

דרכי הערכה

1. מחווני הערכה המלווים את תהליך ההוראה-למידה

התלמידים יתבקשו להגיש עבודות אישיות בתחום העיוני ובלימודי הסדנה. הם ידרשו להציג את התקדמותם השוטפת לביקורת בהגשות בכתב למורים וכן ובהצגות בעל-פה בפני הכיתה וצוות המורים.

על התלמיד מוטלת חובת נוכחות ב-80% מהשיעורים. המורה ינהל מעקב ובדיקה של סיבות ההיעדרות ביומן מיוחד. בהיעדרות של יותר מ-20% יבדק כל מקרה לגופו בוועדת חריגים המורכבת ממוריו של התלמיד ומהאחראים על התכנית הייחודית.

בהערכת העבודה העיונית תילקח בחשבון היכולת של התלמיד לבטא את עמדותיו באופן עצמאי. רעיונותיו של התלמיד צריכים לבטא חשיבה עצמית, מקוריות, יכולת העמקה, ניתוח והסקת מסקנות, אך עליהם להיות מגובים במחקר תאורטי ובאיסוף חומרים ממגוון מקורות מידע. בהערכת הפרויקטים המעשיים יילקחו בחשבון המדדים האלה: כנות, חשיפה וביטוי רגשי, רעיון רב-שכבתי, מקוריות, רמת ביצוע וגימור, התאמה לרעיון הראשוני ובחירת הטכניקה לביצוע.

מדדים להערכה

כיתה י'	עיוני	נק'	סדנה	נק'
	ניתוח צורני של יצירה	30	רישום	16
	ניתוח מאמר	10	ציור	20
	ניתוח תערוכה	12	פיסול	20
	הפינה שלי במוזיאון	40	צילום	16
			פרויקט אישי	20
	נוכחות	4	נוכחות	4
	רושם כללי	4	רושם כללי	4
סך הכול		100		100
כיתה י"א	עיוני	נק'	סדנה	נק'
	פרזנטציה על יצירה ואמן	20	פרויקט זהות אישית	22
	תרגיל אוצרות ביודאיקה	25	פרויקט זהות ישראלית מס' 1 (מסע, שואה, זיכרון או גיבורי תרבות)	22
	ניתוח מאמר	10	פרויקט זהות ישראלית מס' 2 (אדמה, בית או מקום)	24
	השוואה בין שתי יצירות בנושא דומה באמנות ישראלית	25	פרויקט אישי	24
	הגשת דף העמדה לפרויקט גמר	12		
	נוכחות	4	נוכחות	4
	רושם כללי	4	רושם כללי	4
סך הכול		100		100
כיתה י"ב	עיוני	נק'	סדנה	נק'
	הגשת ביניים של הטקסטים הנלווים ודגם התערוכה שלב א'	10	פרויקט מדיה עכשווית (מיצב, מיצג)	10
	הגשת ביניים של הטקסטים הנלווים ודגם התערוכה שלב ב'	10	בין מקומי לאוניברסלי	10
	הגשה סופית של פרויקט הגמר: טקסטים נלווים ודגם התערוכה	80	הגשה סופית של פרויקט הגמר: יצירת אמנות אישית	80
סך הכול		100		100

במהלך שלוש שנות הלימוד יגיש התלמיד תרגילים שנבנו בדרגת קושי עולה, בהתאם למיומנויות הנרכשות במהלך הלימודים ובהתאם לנדרש מתלמיד בכיתה י"ב. להלן התרגילים הניתנים לתלמידים במהלך שלוש השנים, בחלוקה לפי הכיתה ולפי תחום העיסוק: אמנות עיונית ולימודי סדנה. יש לציין שגמישות התשובות, הנוגעות ליצירות שונות, לא מאפשרת כתיבת תשובון אחיד לתרגילים, הן בתחום העיוני הן בלימודי הסדנה.

מחווים לתרגילים בתחום העיוני

מחווים לתרגילים, כיתה י'

שני אתגרים עיקריים עומדים בפני תלמידי כיתה י': הבנת שפת האמנות והבנת שפת האוצרות.

30	ניתוח צורני של יצירה	תרגיל 1
10	ניתוח מאמר	תרגיל 2
12	ניתוח תערוכה	תרגיל 3
40	הפינה שלי במוזיאון	תרגיל 4
4	נוכחות	
4	רושם כללי	
100		סך הכול

כיתה י' תרגיל 1 – ניתוח צורני של יצירה
התרגיל שווה 30 נקודות מסך הציון העיוני בסוף כיתה י'

הגדרת התרגיל	ניתוח יצירת אמנות בהקשר הפורמליסטי. כיצד מתבוננים, מתארים, מנתחים ומבינים יצירת אמנות?
רציונל: קשר לרעיון המארגן	הקניית יכולת ניתוח והבנה של יצירות אמנות; שכלול יכולות ההתבוננות והניתוח הצורני; תרגול השימוש המקצועי בשפת האמנות.
מטרת התרגיל	היכרות עם מרכיבי הביטוי האמנותי דרך התבוננות ביצירה המקורית בגלריה. התרגיל מיועד לאפשר לתלמידים ליישם את עקרונות הניתוח הצורני במדיה שונים מול יצירת המקור וללמוד לדיוק בתיאור היצירה על מרכיביה תוך שימוש בשפה מקצועית הולמת (בסיס מובהק לקראת ניתוח היצירות לתערוכה בכיתה י"ב). תרגול המונחים הקשורים לשפת האמנות. התלמיד יפנים את יכולתו לנתח כל יצירת אמנות באמצעות שימוש במתודה. התלמיד ישכלל את יכולת ההשוואה שלו באמנות.
מהלך התרגיל	התבוננות וניתוח צורני של יצירת מקור במוזיאון; הסקת מסקנות תכניות מניתוח פורמליסטי.
מחונן לתרגיל	תיאור היצירה ניתוח צורני סיכום ומסקנות סך הכול 3% 80% 17% 100%
המשך לתרגיל	בשיעור שלאחר הגשת התרגילים, יתחלקו התלמידים לקבוצות, ויקבלו מן המורה טקסטים שיש בהם סקירות רקע ליצירות: רקע ביוגרפי של האמן, רקע היסטורי-חברתי ורקע תרבותי רחב. התלמידים ידונו בקבוצה בטקסטים ויסיקו מהם מסקנות לגבי היצירות. המטרה היא, שהרקע האיקונוגרפי יחזק ויעשיר את המסקנות שהסיקו התלמידים מהתבוננות. בתום הדיון, נציג-שניים מכל קבוצה יציגו את מסקנותיהם לכל הכיתה.

דף הנחיות לתלמיד	התבוננו ביצירות הבאות: אריה לובין, <i>דיוקן עצמי</i>, 1924, שמן על בד, מוזיאון ישראל, ירושלים. עדי נס, <i>ללא כותרת</i>, 1996, צילום צבעוני, מוזיאון ישראל, ירושלים. <u>א. תיאור היצירה:</u> תארו את כל אחת מן היצירות לפרטיה. הקפידו על תיאור קולח ועקבי של כל היצירה בהקשרים הגיוניים, מן החשוב ביותר אל החשוב פחות. <u>ב. ניתוח צורני של היצירה:</u> נתחו כל אחת מן היצירות למרכיביה: יש לנתח את המרכיבים הצורניים על דרך ההשוואה, כלומר, להשוות כל אחד מן המרכיבים ביצירה של לובין לזאת של נס. פורמט: מהו הפורמט של היצירה? האם המרכיבים של היצירה תואמים את הפורמט? כיצד? מהי המשמעות של הפורמט? קומפוזיציה: סגורה/פתוחה, סימטרית/א-סימטרית ומאוזנת/לא מאוזנת? מה המשמעות שקומפוזיציה כזאת יוצרת? קווים ואלכסונים: מהם האלכסונים המרכזיים ביצירה? מהי המשמעות של האלכסונים ביצירה ולאן הם מובילים את העין? צורות: מהן הצורות המרכזיות? מה המשמעויות שלהן? אור: איזה סוג אור (טבעי או מלאכותי, ממוקד או מפוזר, ריאליסטי או בלתי-ריאליסטי)? האם ישנה משמעות סמלית לאור ביצירה ואם כן – מהי? מהו היחס שבין האור לצל? מה תפקידו של הצל ביצירה? צבע: מהם הצבעים ששולטים ביצירה? מהי משמעותם של צבעים אלה? מהי הקומפוזיציה של הצבעים? מרחב ועומק: כיצד נוצרת (או לא נוצרת) תחושת העומק? מהו היחס שבין הדמות למרחב שהיא נמצאת בו (מרחק, גודל)? מה המשמעות? תנועה: האם היצירה סטטית (לא תנועתית) או דינמית (תנועתית)? אילו חלקים ביצירה סטטיים ואילו דינמיים? כיצד נוצרת תחושת התנועה? ולחילופין, כיצד האמן מונע תחושה של תנועה ביצירה? מה המשמעות? * אין לכתוב תשובות לא מנומקות. כל תשובה תנומק ותוסבר ותלווה בדוגמות מן היצירה עצמה. כלומר, אין לכתוב רק "היצירה אינה תנועתית" אלא יש להדגים מן היצירה עצמה, מחפץ או דמות מסוימים, כיצד היעדר התנועתיות בא לידי ביטוי. * אין לכתוב הצהרות כלליות שהתוכן שלהן אינו מוסבר. כלומר, אין לכתוב רק "הפורמט של היצירה הוא מלבני אופקי" אלא יש להסביר מה המשמעות של פורמט זה בהתאם למה שמתואר; כלומר, כיצד הפורמט מוסיף תוכן ומשמעות ליצירה. אין לכתוב רק "האור ביצירה הוא טבעי וממוקד" אלא יש להסביר מה משמעותו של אור כזה בהקשר של היצירה. <u>ג. המשמעות של היצירה:</u> על בסיס הניתוח הצורני שלעיל, העלו השערות לגבי המשמעויות של היצירה והמסרים שלהן. מה לדעתכם המשמעות של כל יצירה? מה רצה האמן לומר על הדמות הגברית בכל אחת מן היצירות? מהם הבדלי המשמעות בשתי היצירות? שימו לב לפער השנים שבין היצירות: היצירה של לובין היא מ-1924, ושל נס מ-1996. האם אפשר לומר שיש שוני בתפיסת העולם העומדת מאחורי כל יצירה, שמושפעת מן התקופה שנוצרה בה? * הניתוח יעשה על בסיס התבוננות ובחינה של כל הקריטריונים המוזכרים לעיל, ולכן אין הכרח בקריאה ביבליוגרפית (אפשר, אין חובה). חשוב לזכור כי המאפיינים הצורניים של היצירה הם נושאי משמעות, כלומר, יש משמעות לכל המרכיבים הסגנוניים שניתחתם, וכי המשמעות של היצירה נובעת מהם. נא הקפידו להשתמש בשפה מקצועית!
------------------------	---

כיתה י' תרגיל 2 – קריאת מאמר וניתוח
התרגיל שווה 10 נקודות מסך הציון העיוני בסוף כיתה י'

הגדרת התרגיל	הבנת הטקסט העוסק בייצוג האמנותי ובהפשטה. גומברייך, ארנסט הנס יוסף, 1983. <i>סוס עץ או שורשי הצורה האמנותית: שתי מסות באסתטיקה</i> (תרגום: ב' בן-ברוך), תל אביב: ספריית הפועלים: 21-19, 27-23 (מבוא, פסקה 1, פסקה 3 ופסקה 4).
רציונל-קשר לרעיון המארגן	הבנת מקורות הייצוג האמנותי לפי גומברייך. הבנת מקומה של ההפשטה באמנות.
מטרת התרגיל	ללמד את התלמידים להתנסות בקריאה, בסיכום ובחשיבות ההפרדה בין עיקר לטפל. לאפשר לתלמיד להעשיר את מילון המונחים שלו במושגים מלשון המחקר האמנותי. להכיר את הרקע התאורטי לחקר האמנות. להבין כי בבסיס כל יצירת אמנות עומד תהליך של הפשטה.
מהלך התרגיל	התלמידים יקבלו את המאמר, יקראו בו בעיון בבית ויענו על שאלות. את תשובותיהם יגישו למורה. בשיעור שהתלמידים יגישו בו את תשובותיהם, תיעשה קריאה מחודשת של המאמר על בסיס שאלות התלמידים (במקרה של אי-הבנה) ושיעור מוחין משותף לתלמידים ולמורה.
דף הנחיות לתלמיד	קראו את עמודים 21-19, 27-23 במאמר וענו על כל השאלות האלה: 1. המאמר של גומברייך נפתח במשפט "נושא מאמרנו הוא סוס עץ רגיל ביותר". א. האם נושא המאמר הוא באמת סוס עץ? אם לא, מהו נושא המאמר? ב. בתור מה משמש סוס העץ בכתיבת המאמר? כלומר, מה מדגים "סוס עץ" ואיזה רעיון הוא מעביר? 2. לפי גומברייך, מהו ההבדל שבין העתק ובין הצג? 3. לפי גומברייך, מה חייב האמן לעשות כדי ליצור הצג? כלומר, האמן מסתכל על העולם האמיתי ורוצה לייצג אותו. מה הוא חייב לעשות ל"עולם האמיתי" שהוא רואה לנגד עיניו כדי שיוכל לייצג אותו באמנות (בציור, בפיסול, ברישום וכד')? 4. לפי גומברייך, מהי הדרישה הבסיסית בעבור הצג כדי שיהפוך לתחליף לדבר האמיתי (למשל: מהו הדבר שקיים בסוס העץ שיכול לאפשר לו להיות תחליף לסוס אמיתי)? האם הדרישה הבסיסית הזאת היא דמיון צורני או משהו אחר?
חלוקת הניקוד	שאלה 1 20% שאלה 2 20% שאלה 3 30% שאלה 4 30% סך הכול 100%

כיתה י' תרגיל 3 – ניתוח תערוכה מן ההבט האוצרתי
התרגיל מהווה 12 נקודות מסך הציון העיוני בסוף כיתה י'

הגדרת התרגיל	ניתוח תערוכה המוצגת בחלל מוזיאלי או בגלריה בהקשרה האוצרתי.
רציונל - קשר לרעיון המארגן	הבנת ההקשר המוסף שנוצר על ידי ההקשר בין היצירות בתערוכה.
מטרת התרגיל	תרגול המושגים הקשורים במוזיאון ובאוצרות: גלריה, תערוכה, חלל מוזיאלי, חלל אלטרנטיבי. סוגי תערוכות – קבועה/מתחלפת, רטרוספקטיבית, כרונולוגית, בין-תחומית, דידקטית, תמטית, תרבויות, אינטראקטיבית.
מהלך התרגיל	בחירת תערוכה לניתוח, התבוננות וכתובת התרגיל תוך יישום הכלים האוצרתיים.
דף הנחיות לתלמיד	<u>התבוננות בתערוכה</u> 1. מהי נקודת המוצא (הבעיה) של התערוכה? כלומר, מהי השאלה שהתערוכה מנסה להשיב עליה? כיצד שם התערוכה מציג את השאלה שהתערוכה מנסה להתמודד עמה? 2. מהן התשובות השונות לשאלה? כלומר, מהי החלוקה הפנימית של התערוכה? כיצד האוצר/ת יוצרים את החלוקה באמצעות מקבץ יצירות, חלוקה פיזית של החלל, טקסטים על הקיר, תאורה, צבע קירות, ריצוף וכד'? 3. מהי התזה של התערוכה? האם המסקנה עונה על השאלה הראשונית? האם בעקבות שימוש שונה באמצעים האוצרתיים (למשל, חלוקה שונה של מקבצי יצירות, חלוקת החלל, תאורה, צבע הקירות) היינו מסיקים מסקנה אחרת?
מחווה לתרגיל	נקודת המוצא (הקושי) של התערוכה 30% החלוקה הפנימית של התערוכה 50% התזה של התערוכה 15% ניסוח ורושם כללי 5% סך הכול 100%

כיתה י' תרגיל 4 - "הפינה שלי במוזיאון"
התרגיל שווה 40 נקודות מסך הציון העיוני בסוף כיתה י'

הגדרת התרגיל	לאצור מיני-תערוכה											
רציונל - קשר לרעיון המארגן	התערוכה כמבטאת רעיון. משמעות מרחב התצוגה ויחסי יצירה במרחב. מהות הזיקה בין המבנה הארכיטקטוני לייעודו כמוזיאון, כלומר, כיצד היחס בין היצירות מעביר מסר כולל כך שכמה יצירות ביחד, באופן תצוגתן, מעבירות תזה על נושא. הבנת ההקשר המוסף שנוצר דרך הקשר בין היצירות בתערוכה.											
מטרת התרגיל	העמקת החקירה של הקשר המוסף שנוצר דרך הקשר בין היצירות בתערוכה, הבנת המושג "תזה" לתערוכה, פיתוח מחשבה עצמאית כיוצרים בתחום האוצרות-מילולי.											
מהלך התרגיל	מחקר על אחת היצירות המוצעות, מחשבה על הקשר עם יצירות אחרות, מחקר וכתבייה.											
דף הנחיות לתלמיד	<u>הפינה שלי במוזיאון</u> העבודה הסופית והמסכמת של כיתה י' נקראת "הפינה שלי במוזיאון". בעבודה זאת עליכם לבחור שלוש יצירות שיש ביניהן מכנה משותף כלשהו. עם שלוש היצירות האלה עליכם ליצור מיני-תערוכה. בקטלוג של התערוכה (יוגש בנפרד), יש לכתוב על היצירות ועל ההקשרים שבין שלוש העבודות המוצבות יחדיו. להלן שלבי העבודה: 1. בחירה של יצירה אחת משלוש היצירות האלה: רנה מגריט, הטירה בפירנאים, 1957 קלאס אולדנבורג, ליבת התפוח, 1992 הנרי מאטיס, שתי נערות מניצה, 1921 2. בחרו לכם עוד שתי יצירות שמתקשרות ליצירה שבחרתם על פי סעיף 1. צרו קישורים בין היצירה שנבחרה לשתיים החדשות. הקישורים יעשו על בסיס נושאי ועל בסיס חזותי. 3. מחקר מעמיק של שלוש היצירות. נתחו כל יצירה לפרטיה: * מאפיינים צורניים: טכניקה ומדיום, פורמט, קומפוזיציה, קווים ואלכסונים, צורות, אור, צבע, מרחב, עומק ופרספקטיבה, תנועה, נפח ותלת-ממד. * איקונוגרפיה. היעזרו בספרות מחקר ויעץ רלוונטי לכל יצירה. 4. כתבו קטלוג למיני-תערוכה. כל ניתוח של יצירה ייכתב כחיבור אחד, ולא בסעיפים. כלומר, שזרו את הטיעונים זה בזה באופן רציף והגיוני. שימו לב: לא תתקבלנה עבודות ללא מקורות ביבליוגרפיים! דוגמה של דפדפת: צד חיצוני <table><tr><td>שם ה"פינה" (שם התערוכה)</td><td>מבוא</td><td>סיכום</td></tr><tr><td></td><td>הסבר על הנושא הכללי של התערוכה ומה מקשר בין כל היצירות</td><td>השוואה בין שלושת המוצגים וניסוח המסקנה כפי שהיא עולה מהחיבור בין שלושת המוצגים</td></tr><tr><td></td><td></td><td>ביבליוגרפיה</td></tr></table> צד פנימי			שם ה"פינה" (שם התערוכה)	מבוא	סיכום		הסבר על הנושא הכללי של התערוכה ומה מקשר בין כל היצירות	השוואה בין שלושת המוצגים וניסוח המסקנה כפי שהיא עולה מהחיבור בין שלושת המוצגים			ביבליוגרפיה
שם ה"פינה" (שם התערוכה)	מבוא	סיכום										
	הסבר על הנושא הכללי של התערוכה ומה מקשר בין כל היצירות	השוואה בין שלושת המוצגים וניסוח המסקנה כפי שהיא עולה מהחיבור בין שלושת המוצגים										
		ביבליוגרפיה										

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

ניתוח של יצירה 3 בהתאם לנושא	 ניתוח של יצירה 2 בהתאם לנושא	ניתוח של יצירה 1 בהתאם לנושא		
15% 10% 45%=15%x3 25% 5% 100%			מידת ההתאמה של היצירות הנבחרות לתערוכה מבוא המסביר את תזת התערוכה מידע על כל יצירה סיכום והשוואה בין היצירות התרשמות כללית מתהליך העבודה סך הכול	מחווה לתרגיל
	את הטירה בפירנאים צייר רנה מגריט בהזמנת עורך- דינו. השם לקוח מספרה של הסופרת האנגלייה אן רדקליף, שברבים מספריה טירה רדופת-רוחות ממלאה תפקיד חשוב. עם זאת, מגריט טען שקרא את הספר רק אחרי שנתן לציור את שמו. אווירה דומה קיימת גם בסדרת ציורי האבן שצייר מגריט ב-1948 ואילך ("ממלכת ארנהיים"). בכולם ניכרים הריחוק, הניכור והיעדר החום, הקשורים כנראה גם לטראומת ילדות של מגריט.		תשובון	

מחוננים לתרגילים, כיתה י"א

תלמידי כיתה י"א יעסקו בשאלות זהות: בפן האישי של ה"יחיד" ובפן של הקולקטיבי, ה"ביחד".
התרגילים אשר יינתנו לשכבת גיל זו:

20	פרזנטציה על יצירה ואמן	תרגיל 1
25	תרגיל אוצרות ביודאיקה	תרגיל 2
10	ניתוח מאמר	תרגיל 3
25	השוואה בין שתי יצירות בנושא דומה באמנות ישראלית	תרגיל 4
12	הגשת דף העמדה לתערוכה בשנה י"ב	תרגיל 5
4	נוכחות	
4	רושם כללי	
100		סך הכול

כיתה י"א תרגיל 1 – זהות אישית
התרגיל שווה 20 נקודות מסך הציון העיוני בסוף כיתה י"א

הגדרת התרגיל	היצירה האישית כנקודת מוצא להבנת העצמי ולהבנת העולם הפנימי-האישי של האמן. בחינת הדימוי החיצוני וקשרי הגומלין בין העולם הפנימי והעולם החיצוני.
רציונל-קשר לרעיון המארגן	בחינת זהותו של האמן דרך יצירתו.
מטרת התרגיל	הבנה של הקשר בין האמן כאדם ובין יצירתו. מחקר אישי של התלמיד על יצירת אמנות נבחרת ועל אמן כהכנה לפרויקט הגמר העיוני. שכלול יכולת הביטוי בעל-פה בפני הכיתה, כהכנה לפרויקט הגמר העיוני. הבנת הקשר שבין צורה לתוכן, בין סגנון היצירה ובין האיקונוגרפיה שלה.
מהלך התרגיל	התלמיד יבחר יצירה ישראלית מאוסף מוזיאון ישראל, ויחקור לעומק את יצירה וילמד על האמן. התלמיד יציג בצורה רהוטה ומובנית את היצירה בפני כל הכיתה בהתבסס על התחקיר.
דף הנחיות לתלמיד	נתחו את היצירה לפרטיה: סגנון (צבע, אור, אלכסונים, צורות, תפיסת מרחב ועומק, תנועה), איקונוגרפיה, הקשרים היסטוריים-חברתיים. שימו דגש בהקשרים הביוגרפיים-של האמן, ולכן חקרו על האמן הנבחר. את מסקנותיכם תציגו בפני הכיתה. שימו לב: הפרטים ההיסטוריים-חברתיים והפרטים הביוגרפיים אמורים להסביר את היצירה ואת האופן שהיא נראית. אין לכלול פרטים שאינם תורמים להבנת היצירה.
מחזון לתרגיל	5% תיאור מדויק והגיוני של תוכן היצירה ופרטיה 20% ניתוח סגנוני 25% פרטים רלוונטיים הקשורים לביוגרפיה של האמן המסבירים את היצירה 20% פרטים רלוונטיים הקשורים לחברה ולהיסטוריה המסבירים את היצירה 20% יכולת ביטוי בעל-פה ושימוש בשפה מקצועית 10% התרשמות כללית 100% סך הכול

כיתה י"א תרגיל 2 – זהות יהודית, אוצרות באגף יודאיקה
התרגיל שווה 25 נקודות מסך הציון העיוני הסופי בכיתה י"א

הגדרת התרגיל	בחינת התצוגה של אולמות יודאיקה
רציונל - קשר לרעיון המארגן	היכרות עם התרבות האסתטית של חפצי הקודש ביהדות כפי שהיא מיוצגת באוספי המוזיאון. דגש על ההיבטים האוצרתיים של אגף יודאיקה. החפץ כמבטא את זהותו הלאומית והדתית של היהודי בגולה. מקומו של בית הכנסת בחיי הקהילה היהודית בגולה.
מטרת התרגיל	הבנה כי אופן התצוגה, משמע האוצרות, יוצקת תוכן בתצוגה.
מהלך התרגיל	אחרי סיור מקדים באגף יודאיקה, יקבלו התלמידים את התרגיל להגשה.
דף הנחיות לתלמיד	<u>אוצרות באגף היודאיקה</u> עלו לאגף יודאיקה ופנו לגלריה של תשמישי הקדושה. חלק א: 1. שרטטו את תכנית אולם התצוגה בקווים כלליים ומקמו את ויטרינות התצוגה במפה ששרטטתם. 2. הסבירו מהי החלוקה הפנימית של התצוגה. 3. גשו לאזור ספרי התורה ותשמישי הקדושה ובדקו איזו ויטרינה עומדת במוקד התצוגה. מדוע זה מקומה? (מהם לדעתכם שיקולי האוצרות להעמדת הוויטרינה שציינתם במרכז התצוגה?) 4. כתבו מהו העיקרון לחלוקת התצוגה ביודאיקה (במילים אחרות, מהי לדעתכם התזה - או הרעיון - העומד מאחורי חלוקה זו). (חצי עמוד) 5. האם אפשרי להציע תת-חלוקה אחרת? איזו תת-חלוקה הייתם מציעים? מהי התזה העומדת מאחורי התת-חלוקה שהצעתם? חלק ב:
מחזון לתרגיל	ניסוח בשפה מקצועית הבנה של השיקולים האוצרתיים דיוק במידע מחשבה אוצרותית עצמאית הגשה אסתטית ומסודרת ניסוח הגיוני ובנוי היטב סך הכול 10% 35% 10% 30% 5% 10% 100%

כיתה י"א תרגיל 3 – זהות ישראלית, קריאת מאמר
התרגיל שווה 10 נקודות מסך הציון העיוני בסוף כיתה י"א

הגדרת התרגיל	הבנת הטקסט העוסק ביחס האמנות הישראלית אל המזרח. צלמונה, יגאל, 1998. "מזרחה? מזרחה! על המזרח באמנות הישראלית", בתוך: י' צלמונה (עורך), <i>קדימה: המזרח באמנות ישראל</i> (קטלוג תערוכה), מוזיאון ישראל, ירושלים: 67-47.
רציונל - קשר לרעיון המארגן	הבנת סוגיה בסיסית באמנות הישראלית ובזהות הישראלית: קשרי הגומלין בין מזרח למערב.
מטרת התרגיל	להכשיר את התלמיד לקרוא טקסט ארוך וברמה גבוהה. לאפשר לתלמיד להעשיר את מילון המונחים שלו במושגים הלוקחים מלשון המחקר האמנותי. להתוודע למחקרים קנוניים על האמנות הישראלית.
מהלך התרגיל	התלמידים יקבלו את המאמר, יקראו בו בעיון בבית ויענו על שאלות. את תשובותיהם יגישו למורה. בשיעור שהתלמידים יגישו בו את תשובותיהם, תיעשה קריאה מחודשת של המאמר על בסיס שאלות התלמידים (במקרה של אי-הבנה) וסיעור מוחין משותף לתלמידים ולמורה.
דף הנחיות לתלמיד	קראו את העמודים הבאים מן המאמר: צלמונה, יגאל, 1998. "מזרחה? מזרחה! על המזרח באמנות הישראלית", בתוך: י' צלמונה (עורך), <i>קדימה: המזרח באמנות ישראל</i> (קטלוג תערוכה), מוזיאון ישראל, ירושלים: 67-47. ענו על השאלות: עמודים אלה במאמר סוקרים את עניינים של אמנים ישראלים במזרח החל מראשית המאה ה-20 ועד לשנות ה-40 של המאה ה-20. 1. מה היה יחסם של אמני בצלאל אל המזרח? מה הייתה מטרתם בהתייחסות זאת? הביאו שתי דוגמות מן המאמר. 2. מה היה יחסם של "אמני ארץ-ישראל" משנות ה-20 אל המזרח ואל דמות הערבי? מה הייתה מטרתם בהתייחסות זאת? הביאו שתי דוגמות מן המאמר. 3. מאיזו סיבה הפסיקו אמנים ישראלים להתייחס אל הערבי בשלהי שנות ה-20? מה היה מושא ההתייחסות החדש של האמנים הנסקרים במאמר? הביאו דוגמה מן המאמר. 4. מה היא מידת האובייקטיביות/סובייקטיביות של כל דור אל דמותו של הערבי? כיצד הרקע האישי של האמנים, ובכלל זאת ארצות מוצאם, השפיעו על תפיסתם את הערבי?
חלוקת הניקוד	שאלה 1 שאלה 2 שאלה 3 שאלה 4 סך הכול
	25% 25% 25% 25% 100%

כיתה י'א תרגיל 4 – זהות ישראלית

התרגיל שווה 25 נקודות מסך הציון הסופי בכיתה י"א.

הגדרת התרגיל	אמנות ישראלית – השוואה בין שתי יצירות.
רציונל - קשר לרעיון המארגן	אמנים ישראלים היוצרים מתוך מעורבות חברתית ופוליטית. עיסוקו של האמן בשאלות של זהות אישית וניסיונותיו להתנתק מאידיאולוגיות וגורמי כוח. מקומו של ה"אני" באמנות העכשווית.
מטרת התרגיל	ניתוח והשוואה של יצירות אמנות. פיתוח יכולת היכרות מעמיקה עם האמנות הישראלית.
מהלך התרגיל	כמפורט בהנחיות לתלמיד
דף הנחיות לתלמיד	תרגיל השוואה אמנות ישראלית <u>צמד 1</u> יצחק דנציגר, נמרוד, 1939, מוזיאון ישראל, ירושלים. יגאל תומרקין, דיוקן האמן כפילוקטטס, 1965-1966, מוזיאון ישראל, ירושלים. <u>צמד 2</u> יוסף זריצקי, ציור, 1964, שמן על בד על עץ, 72X54 ס"מ, מוזיאון ישראל, ירושלים. אריה ארוך, רחוב אגריפס, 1964, מוזיאון ישראל, ירושלים. בחרו <u>באחד</u> מן הצמדים (דנציגר-תומרקין או זריצקי-ארוך), נתחו את הציורים והשוו ביניהם. ההשוואה בין הציורים תיעשה על פי קריטריונים של סגנון (טכניקה, צבע, תנועה...) ואיקונוגרפיה (נושא, רעיון). <u>העבודה חייבת לכלול מבוא וסיכום.</u> בסיכום עליכם להסביר כיצד ההשוואה הסגנונית והאיקונוגרפית שערכתם בין היצירות מלמדת על ההבדלים התפיסתיים בין האמנים ועל היחס שלהם לישראליות. <u>חובה להשתמש בספרות מקצועית.</u>
מחזון לתרגיל	פירוט הציון מבוא 10% 20% 30% 30% 10% 100% ניתוח סגנוני ניתוח איקונוגרפי סיכום ומסקנות שימוש בשפה מקצועית סך הכול

כיתה י"א תרגיל 5 – דף עמדה לתערוכה, פרויקט גמר י"ב
התרגיל שווה 12 נקודות מסך הציון העיוני בסוף בכיתה י"א.

הגדרת התרגיל	גיבוש רעיון פרויקט הבגרות העיוני שיוגש בכיתה י"ב בפורמט של דף עמדה.
רציונל - קשר לרעיון המארגן	העבודה על פרויקט הגמר היא הדרגתית וארוכה, ולכן מתחילה כבר במחצית השנייה של י"א. עוד בדף העמדה הראשוני, התלמיד אמור ליצור אינטגרציה בין התוכן העיוני שלמד (אמנות ישראלית ובין-לאומית במאות ה-20 וה-21) ובין התוכן האוצרותי.
מטרת התרגיל	ביטוי ליישום ולהטמעת החומר הנלמד בתכנית באמצעות הגשת הצעה לתערוכה במוזיאון וכתובת טקסטים נלווים.
מהלך התרגיל	אחרי הכנה בכיתה לקראת פרויקט הגמר, יידרשו התלמידים לגבש נושא. אחרי בדיקת התרגיל, יקבל כל תלמיד מנחה שילווח אותו ויעזור לו עד להשלמת הפרויקט.
דף הנחיות לתלמיד	<u>גיבוש התזה לתערוכה</u> מצאו נושא כללי שיעניין אתכם לעסוק בו בפרויקט העיוני של סוף כיתה י"ב. דרכים אפשריות לחיפוש נושא: 1. ערכו רשימה של דברים שמעניינים אתכם ביום-יום (אוכל, קולנוע, תכשיטים, אופנה, מוזיקה, וכו'). 2. עלו לספרייה ודפדפו באינטרנט; היזכרו ביצירות שראיתם במהלך הלימודים וכתבו רשימה של יצירות שהרשימו אתכם במיוחד (שם האמן, שם היצירה). 3. דפדפו בכתבי העת "סטודיו" ו"משקפיים" ובדקו: אולי אחד הנושאים בכתבות ימשוך את תשומת לבכם. 4. שוחחו עם תלמידי י"ב ושאלו אותם לגבי הלבטים שלהם בזמן הכנת העבודה והתהליך שעברו. זכרו: בשלב זה כל נושא בא בחשבון, רק תשתדלו להיות ממוקדים. כמה בחינות להתייחסות: - איזו תקופה מעניינת אתכם במיוחד (תחילת המאה ה-20, סוף המאה ה-20) בזיקה לאמנות עכשווית וזהות יהודית, זהות ישראלית. - איזה מקום או תרבות מעניינים אתכם (אמנות ישראלית, אמנות יפנית, אמנות אמריקאית, אמנות צרפתית)? שימו לב: ככל שתפרטו יותר את הנושא ותהיו ממוקדים, תקלו עלינו לעזור לכם במציאת יצירות, חומר עיוני וגיבוש התזה לתערוכה. מותר להגיש כמה נושאים, וזכרו: בשלב הזה אין הנושאים מחייבים ואפשר להחליף אותם בהמשך. דף עמדה להצעה לתערוכה שם התלמיד/ה _____ נושא התערוכה _____ שם (זמני) לתערוכה _____ תזה/רעיון/ במה התערוכה עוסקת/ אילו מסקנות יכול להסיק המבקר בתערוכה? _____ רשימת אמנים אפשריים _____ רשימת יצירות (בערך 20) מתוכה ייבחרו היצירות הרלוונטיות לתזה המוצעת: _____ 1 _____ 2 _____ 3 _____
מחווה לתרגיל	ניסוח תזה ברורה ומעמיקה 40% בחירת יצירות ההולמות את התזה 40% בחירת ביבליוגרפיה 20% סך הכול 100%

מחווים לתרגילים, כיתה י"ב

בכיתה י"ב יושם דגש בפרויקט הגמר העיוני, כחלק מהסיכום של שלוש שנות לימוד.
התלמיד יעסוק גם במקומה של האמנות במערך החברתי ותפקידה בארץ ובעולם. הדגש יינתן
לאמנות עכשווית בין-לאומית.

10	הגשת ביניים של הטקסטים הנלווים ודגם התערוכה שלב א'	תרגיל 1
10	הגשת ביניים של הטקסטים הנלווים ודגם התערוכה שלב ב'	תרגיל 2
80	פרויקט גמר	תרגיל 3

כיתה י"ב תרגילים 1+2 – הגשות ביניים של הטקסטים הנלווים ודגם התערוכה

כל אחד מהתרגילים שווה 10 נקודות מהציון העיוני בסוף כיתה י"ב.
העבודות מוגשות במקביל למורה ולמנחה העיוני, ומטרתן לכוון את התלמיד ולחדד עמדותיו.
ההערכות של שתי הגשות הביניים תיעשנה בפורמט דומה לזה של ההגשה הסופית, אבל בקריטריונים טובא בחשבון מידת ההתקדמות האפשרית של התלמיד בהתאם לזמן המוקצה.

	40	<u>תערוכה וטקסט קיר:</u> - מידת המקוריות והחדשנות של התערוכה ושל התזה שהיא מציגה. - בהירות הקו המנחה ומיקוד הנושא. - הקשר בין תזת התערוכה ליצירות שנבחרו.
	25	<u>טקסטים נלווים:</u> - האמינות המחקרית של הטקסטים. - עומק המסקנות והתובנות - סגנון הכתיבה ושימוש בשפת האמנות.
	25	<u>דגם התערוכה:</u> - מידת ההלימה בין נושא התערוכה לתכנית העיצוב שלה ושל החלל הנתון. (אין להביא בחשבון את איכות הביצוע והגימור אלא את השיקולים הרעיוניים).
	10	<u>התרשמות כללית</u>
	100	<u>סך הכול</u>

כיתה י"ב תרגיל 3 – הגשה סופית של פרויקט הגמר: טקסטים נלווים ודגם התערוכה
התרגיל שווה 80 נקודות מסך הציון העיוני בסוף כיתה י"ב.
הוא מתבסס על ההגשה הסופית של הטקסטים הנלווים ודגם התערוכה.
פורמט הבדיקה זהה לפורמט שעל בסיסו מעריכים הבוחנים את התלמיד.

פרויקט עיוני	מקסימום נקודות אפשריות	נקודות בפועל
<u>תערוכה וטקסט קיר:</u> - מידת המקוריות והחדשנות של התערוכה ושל התזה שהיא מציגה. - בהירות הקו המנחה ומיקוד הנושא. - הקשר בין תזת התערוכה ליצירות שנבחרו.	25	
<u>טקסטים נלווים:</u> - האמינות המחקרית של הטקסטים. - עומק המסקנות והתובנות - סגנון הכתיבה ושימוש בשפת האמנות.	25	
<u>דגם התערוכה:</u> - מידת ההלימה בין נושא התערוכה לתכנית העיצוב שלה ושל החלל הנתון. (אין להביא בחשבון את איכות הביצוע והגימור אלא את השיקולים הרעיוניים).	25	
<u>הצגה של הפרויקט בעל פה:</u> שימוש בשפה מקצועית, הסבר בהיר וממוקד	15	
<u>התרשמות כללית</u>	10	
<u>סך הכול</u>	100	

מחווים לתרגילים בלימודי הסדנה

מחווים לתרגילים, כיתה י'

במהלך כיתה י' יתקיימו חמש "תחנות" בתהליך היצירה, כשבכל "תחנה" יינתן לתלמיד ציון.

16	רישום	תרגיל 1
20	ציור	תרגיל 2
20	פיסול	תרגיל 3
16	צילום	תרגיל 4
20	פרויקט אישי	תרגיל 5
4	נוכחות	
4	רושם כללי	
100		סך הכול

כיתה י' תרגיל 1 - רישום

התרגיל שווה 16 נקודות מסך הציון המעשי בסוף כיתה י'.

הגדרת התרגיל	סדרת תרגילים ברישום המוגדרים בשיעורים 8-1
רציונל - קשר לרעיון המארגן	פרק זה מאפשר לתלמיד להתנסות לראשונה בביטוי אישי ורגשי דרך מדיום הרישום. זה גם המפגש הראשון בין המורה לתלמידים. העבודה אינה מתמקדת במיומנויות אלא מבקשת לכוון לחוויה של הלך הרוח האמנותי במגמה. פרק הרישום מקנה מיומנויות ראשוניות ברישום ככלי לביטוי אישי ואמנותי, ובאמצעותו ניתן לבטא רעיון באופן חזותי המתקשר עם האחר. ההתבוננות בריכוז מרבי יוצרת קשר אופטימלי בין העין ליד, ובונה את השפה הרישומית הפרטית של כל אחד ואחד.
מטרת התרגיל	להכיר לתלמיד את אופן העבודה המאומץ ולשקף לו את חווית ההתנסות הבלתי-פוסקת במהלך העבודה המעשית. שיעורים אלה גם מאפשרים למורה להתוודע ולו במעט להרכב הקבוצה ולרמת התלמידים. להקנות לתלמיד יכולות ומיומנויות בסיסיות ברישום תוך התבוננות ושימוש בדרכים שונות של ראייה והסתכלות. לימוד מהות ההתבוננות כך שיאפשר רישום האובייקט על הנייר ברמת דמיון סבירה.
מהלך התרגיל	סדרה של שמונה שיעורים (מפורטים בתכנית כשיעורים 8-1) הכוללים: - תרגיל פתיחה, בסגנון "הקשקוש הגדול" (להלן) - רישום בקו של טבע דומם - רישום בכתם של טבע דומם, הצללה כדרך לתיאור נפח - רישום חלל אדריכלי בגלריית המוזיאון.
מהלך התרגיל (דוגמה, תרגיל "הקשקוש הגדול")	לאחר שיעור היכרות של דמיון מודרך, יהיה המשך העבודה רישום בעיפרון ובפחם. התרגיל יהיה משולב מרישום תוך התבוננות ומרישום תוך פיתוח הדמיון, כשהדגש אינו על מיומנויות בהכרח אלא על היצירה הפלסטית ככלי ביטוי אישי, רגשי ורעיוני. בסוף כל שיעור יהיה דיון על העבודות שנעשו. הדיון יתנהל בשיחה על העבודות ובהקניית מושגים ראשוניים על רישום ועל חשיבות ההתבוננות הפנימית והחיצונית ברישום. 1. טבע דומם – עבודה על קו - הצגת גישות לרישום תוך צפייה בעבודות רישום של אמנים - רישום טבע דומם בקו ללא הרמת העיפרון מהדף - רישום טבע דומם בקו תוך הסתכלות על האובייקטים בלבד - רישום תוך שימוש בסוגים שונים של קווים – קו שמח, קו כועס, קו מתון, קו אנרגטי 2. טבע דומם וצורות גיאומטריות – פירוק המודל לצורות גיאומטריות ובמקביל עבודה על כתמים, ללא תיחום קווי. - עבודה על נפח הכתמים על ידי הצללה והארה ושיחה על משמעות האור; שיחה על כך שהרישום בכתם בלבד "משחרר" אותנו ממילוי שטחים וגורם לנו לפרק את האובייקט לחלקים קטנים יותר ומחדד את ההבנה שהקו הוא למעשה פיקציה. הקומפוזיציה בנויה למעשה ממשטחים בעלי קווים ומרקם המונחים זה ליד זה. 3. טבע דומם – תרגילים לתפיסה שונה של הראיה. דף מחולק ל-4: א. רישום כל הקומפוזיציה ב. רישום כל הקומפוזיציה ביד הלא-דומיננטית ג. רישום כל הקומפוזיציה עם הגב למודל (רישום מהזיכרון) ד. רישום פרט מהקומפוזיציה. שיחה על שחרור ההרגלים שלנו ברישום. הקו ה"רגיל" לעומת ההפתעה בהמצאותם של הקווים והכתמים שנוצרו ברישומים שנעשו בדרכים קונוונציונליות פחות ומוכרות פחות בחיי היום-יום. טבע דומם: רישומי הגדלה (Blow-up) – התחלה ממוקד והרחבתו מרישום לרישום. העבודה תיעשה בעזרת חלון המורכב משתי זוויות שאנו בוחרים באמצעותן את המלבן שאנחנו רוצים לרשום. בכל רישום נגדיל את החלון. שיחה על קומפוזיציה.

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

	רישום בגירים בגן הפסלים ורישום מודל לבוש: סדרת תרגילים מהירים ששמים דגש בתנועת הגוף ולא דווקא על מבנהו. לימוד טכניקת מדידות.	
20%	השקעה, מוטיבציה	מחווה לתרגיל
20%	התפתחות ביכולת הרישום	
40%	תוצאה (יכולת התבוננות, התמודדות עם החומר, אינפורמציה אישית,	
20%	הפנמת טכניקות הרישום, רמת מיומנות, רמת הביטוי האישי, איכות הרישום)	
100%	עמידה בלוח הזמנים, נוכחות סך הכול	

כיתה י' תרגיל 2 – ציור

התרגיל שווה 20 נקודות מסך הציון המעשי בסוף כיתה י'.

הגדרת התרגיל	סדרת תרגילים להיכרות עם הצבע כמרכיב מרכזי בציור.
רציונל-קשר לרעיון המארגן	היכרות ראשונית עם השימוש בצבע ככלי לביטוי אמנותי ואישי.
מטרת התרגיל	לימוד טכניקות ומיומנויות עבודה המהוות תשתית ליצירה בצבע.
מהלך התרגיל	- במעבר טבעי משימוש בעפרונות, טכניקת ערבוב הצבעים והרגלי העבודה בצבע נלמדים על ידי יצירת פלטה של גווני האפור וציור טבע דומם - לימוד עבודה נקייה בערבוב שחור ולבן בלבד, תוך הקפדה על ניקיון הפלטה; שיחה על חשיבות יצירת הגוונים בטרם מתחילים לעבוד על הציור - תיאור נפח באמצעות אור וצל - היכרות עם מעגל הצבעים דרך שלושת צבעי היסוד; ערבוב צבעים - ציור טבע דומם עם פלטת צבעים שעורבבו משלושת צבעי היסוד בלבד - עבודה בהצללות בעזרת צבעים משלימים - ציור בכל פלטת הצבעים - שימוש בכל מגוון הצבעים והמשלימים להם ולימוד בסיסי של קומפוזיציה צבעונית - ציור טבע דומם ממספר נקודות צפייה על אותו בד. - יצירת קומפוזיציה צבעונית עם אותו אובייקט המצויר מכיוונים שונים - אובייקט ראשון מצויר בצבעים אמיתיים; אובייקט שני בצבעים משלימים; אובייקט שלישי בצבעים דמיוניים.
מחווה לתרגיל	השקעה, מוטיבציה 20% התפתחות לאורך התרגילים 20% תוצאה (יכולת לערבב צבעים ויכולת להתבונן, אינטרפטציה אישית, הפנמת טכניקות ציוריות שנלמדו ויישומן, יכולת התבוננות והבחנה בדקויות צבעוניות וביטויין בציור, שימוש במכחול בצבע ובכתם) 40% עמידה בלוח הזמנים, נוכחות 20% סך הכול 100%

כיתה י' תרגיל 3 – פיסול

התרגיל שווה 20 נקודות מסך הציון המעשי בסוף כיתה י'.

הגדרת התרגיל	פיסול: היכרות עם התפיסה המרחבית ושפת התלת-ממד; חפץ כאובייקט/אובייקט כחפץ
רציונל-קשר לרעיון המארגן	מפגש ראשוני עם יצירת אובייקט תלת-ממדי כדרך ביטוי אישי-אמנותי
מטרת התרגיל	היכרות עם התפיסה המרחבית ושפת התלת-ממד; לימוד דרך יצירה בחמרים מגוונים, תוך התאמתם לרעיון האמנותי; רכישת מיומנויות פיסול.
מהלך התרגיל	- רישום בחלל – עבודה בחוט ברזל: תרגום חפץ תלת-ממדי לרישום תלת-ממדי על ידי עבודה בחוט ברזל. - תלת-ממד ממשטח – עבודה בנייר דופלקס: הכנת גוף תלת-ממדי מ-1/2 גליון דופלקס בלי דבק או שדכן. - הכנת גוף תלת-ממדי מחומר אחר (חומר, גבס, פלסטלינה, קרטון, עץ); הכנת כן לשני האובייקטים. - ביקורות ושיחה על העבודות, במהלכן יידרש התלמיד להציג את עבודתו, את הרעיון שבבסיסה, את תהליך העבודה ואת הלבטים וההחלטות; דיון בכיתה על ההלימה בין כוונות התלמיד לרמת יישומן בעבודה.
מחווה לתרגיל	השקעה, מוטיבציה התפתחות תוצאה (רעיון, שימוש בחומרים, התייחסות למרחב, למסה, לתנועה, לתלת-ממד) עמידה בלוח הזמנים, נוכחות סך הכול 20% 20% 40% 20% 100%

כיתה י' תרגיל 4 - צילום

התרגיל שווה 16 נקודות מסך הציון המעשי בסוף כיתה י'.

הגדרת התרגיל	מפגש ראשון עם תחום הצילום ככלי ביטוי אמנותי-אישי במישור התיעודי ובמישור הרעיוני.
רציונל- קשר לרעיון המארגן	הצילום הוא תחום מרכזי בעולם האמנות היום, והתוודעות אליו תאפשר לתלמיד להשתמש בו לצורכי ביטוי והגדרת הזהות.
מטרת התרגיל	לאפשר לתלמיד להתנסות לראשונה במיומנויות הצלם, דוגמת פיתוח והדפסה בחדר החושך, לצד ההיכרות עם הצילום הדיגיטלי, כדי שירכוש מיומנויות עבודה בסיסיות.
מהלך התרגיל	- היכרות ראשונית עם המצלמה הדיגיטלית והעבודה במחשב. - התנסות בצילום במצלמת רפלקס, פיתוח סרט והדפסת תמונה בחדר החושך.
מחווה לתרגיל	השקעה, מוטיבציה התפתחות תוצאה (תוכן הצילומים, קומפוזיציה, שימוש באור, איכות הדפסה, שימוש במחשב) עמידה בלוח הזמנים, נוכחות סך הכול 20% 20% 40% 20% 100%

כיתה י' תרגיל 5 - פרויקט אישי לפי נושא
התרגיל שווה 20 נקודות מסך הציון המעשי בסוף כיתה י'.

הגדרת התרגיל	התמודדות עם יישום המיומנויות שנרכשו במהלך השנה ופיתוח נושא רעיוני. העברת רעיון למדיה האמנותית בהדגשת הביטוי האישי ופיתוח שפה אמנותית-אישית.
רציונל - קשר לרעיון המארגן	המטרה היא המחשת התהליך מהשלב הרעיוני ליישום האמנותי דרך פיתוח שפה אישית. בתרגיל סיכום שנתי זה התלמיד מיישם הלכה למעשה את לימודיו במשך כל השנה.
מטרת התרגיל	לאפשר לתלמיד לפעול על-פי נושא ולתרגל את תהליך הפיכת רעיון לעבודת אמנות תוך שימוש בשפה האישית שלו ובחירת המדיום האמנותי מתוך אלה שתרגל במהלך השנה.
מהלך התרגיל	כל תלמיד על-פי הקצב שלו ולפי נטיותיו.
מחווה לתרגיל	20% השקעה, מוטיבציה 20% התפתחות 40% תוצאה (שימוש בטכניקות שנבחרו, התאמת הטכניקה לרעיון, אופני השימוש בחמרים והבעת הרעיון בעבודה הסופית) 20% עמידה בלוח הזמנים, נוכחות 100% סך הכול

מחוננים לתרגילים, כיתה י"א

בכיתה י"א יינתנו ארבעה תרגילים שעניינם סוגיית הזהות.

22	פרויקט זהות אישית	תרגיל 1
22	פרויקט זהות ישראלית מס' 1: בחירה בין הנושאים מסע, שואה, זיכרון או גיבורי תרבות	תרגיל 2
24	פרויקט זהות ישראלית מס' 2: בחירה בין אדמה, בית או מקום	תרגיל 3
24	פרויקט אישי	תרגיל 4
4	נוכחות	
4	רושם כללי	
100		סך הכול

כיתה י"א תרגיל 1- זהות אישית

התרגיל שווה 22 נקודות מסך הציון המעשי בסוף כיתה י"א.

הגדרת התרגיל	התמודדות עם יישום המיומנויות שנרכשו במהלך כיתה י' תוך פיתוח נושא רעיוני. העברת רעיון למדיה האמנותית בהדגשת הביטוי האישי ופיתוח השפה האמנותית-אישית. התמודדות עם סוגיות זהות אישית.
רציונל - קשר לרעיון המארגן	פרק זה מאפשר התנסות מעמיקה בביטוי אישי ורגשי בתהליך הגדרת הזהות. העבודה מתמקדת במיומנויות ומכוונת לחוויה של הלך הרוח האמנותי במגמה, תוך שימת דגש בפיתוח השפה האמנותית-אישית. במהלך התרגיל יבחן התלמיד סוגיות זהות אישיות שלו ואת קשריו עם משפחתו, תרבותו וקבוצתו.
מטרת התרגיל	העמקת לימוד הטכניקות האמנותיות והעמקה בנושא הזהות.
מחווה לתרגיל	20% 20% 40% 20% 100% השקעה, מוטיבציה התפתחות תוצאה (שימוש בטכניקות שנבחרו, התאמת הטכניקה לרעיון, אופני השימוש בחמרים והבעת הרעיון בעבודה הסופית) עמידה בלוח הזמנים, נוכחות סך הכול

כיתה י"א תרגיל 2 – פרויקט זהות ישראלית מס' 1
עבודה על פרויקט נושאי: בחירה בין מסע, שואה, זיכרון, גיבורי תרבות
התרגיל שווה 22 נקודות מסך הציון המעשי בסוף כיתה י"א.

הגדרת היחס לאחד מהמושגים מסע, שואה, זיכרון, גיבורי תרבות כמרכיב הזהות האישית הישראלית; המשך התמודדות עם יישום המיומנויות שנרכשו במהלך השנה; פיתוח נושא רעיוני אישי, הקשור בזהות אישית-ישראלית. העברת רעיון הלמידה האמנותית בהדגשת הביטוי האישי ופיתוח השפה האמנותית-אישית.	הגדרת התרגיל
פרק זה מאפשר התנסות חוזרת ומעמיקה בביטוי אישי ורגשי בתהליך הגדרת הזהות – מהזהות האישית לזהות הישראלית. העבודה עוסקת במיומנויות ומכונות לפיתוח רעיוני של השפה האמנותית האישית. ניתנת כאן אפשרות לעבודה על נושא המשך במדיום שונה – וכך ניצול האפשרויות הרבות הניתנות במגמה.	רציונל - קשר לרעיון המארגן
פיתוח המודעות להגדרת הזהות היהודית-ישראלית-אישית, תוך בחינת היחס האישי לאחד מהנושאים מסע, שואה, זיכרון וגיבורי תרבות, וביטוי יחס זה בשפת האמנות.	מטרת התרגיל
- לאחר צפייה במצגת העוסקת בנושאים אלה בשיעור העיוני, סיעור מוחין והכנת סקיצת ראיונות - אישור רעיוני לפרויקט - יצירת דגם, פיתוחו ואישורו - יצירת פרויקט - ביקורת.	מהלך התרגיל
20% השקעה, מוטיבציה 20% התפתחות תוצאה (שימוש בטכניקות שנבחרו, התאמת הטכניקה לרעיון, אופני השימוש בחומרים והבעת הרעיון בעבודה הסופית. הצגת הפרויקט בעל-פה בפני הכיתה, המורים והמבקרים החיצוניים (שאינם הצוות הקבוע) תוך שימוש בשפת האמנות 40% 20% עמידה בלוח הזמנים, נוכחות 100% סך הכול	מחווה לתרגיל

כיתה י"א תרגיל 3 – פרויקט זהות ישראלית מס' 2

עבודה על פרויקט נושאי: בחירה בין אדמה, מקום ובית
התרגיל שווה 24 נקודות מסך הציון המעשי בסוף כיתה י"א.

הגדרת היחס למושגים אדמה, מקום ובית כמרכיבי הזהות האישית הישראלית והתמודדות עם יישום המיומנויות שנרכשו במהלך השנה; פיתוח נושא רעיוני-אישי הקשור בזהות ישראלית. העברת רעיון למדיה האמנותית ושימת דגש בביטוי אישי ופיתוח שפה אמנותית אישית.	הגדרת התרגיל
פרק זה מאפשר להתנסות שוב בביטוי אישי ורגשי מעמיק בתהליך הגדרת הזהות, למן הזהות האישית ועד לזהות הישראלית. אף שהעבודה משלבת עיסוק במיומנויות, עיקר כוונתה לפיתוח השפה האמנותית האישית.	רציונל - קשר לרעיון המארגן
הגברת המודעות לזהות הישראלית ובחינת הפן האישי בנושאי הפרויקט - אדמה, מקום ובית, כפי שהם באים לידי ביטוי בשפת האמנות החזותית.	מטרת התרגיל
- סיעור מוחין והכנת סקיצה ראשונית לאחר צפייה במצגות על הנושא בשיעורים העיוניים; - אישור רעיוני לפרויקט; - יצירת דגם, פיתוח ואישור; - ביקורת.	מהלך התרגיל
השקעה, מוטיבציה התפתחות תוצאה (שימוש בטכניקות שנבחרו, התאמת הטכניקה לרעיון, אופני השימוש בחומרים והבעת הרעיון בעבודה, הצגת הפרויקט בעל-פה בפני הכיתה והמורים והשימוש בלשון האמנות) עמידה בלוח הזמנים, נוכחות סך הכול	מחווה לתרגיל 20% 20% 40% 20% 100%

כיתה י"א תרגיל 4 – פרויקט אישי

התרגיל שווה 24 נקודות מסך הציון המעשי בסוף כיתה י"א.

הגדרת התרגיל	התמודדות עם יישום המיומנויות שנרכשו במהלך השנה ופיתוח נושא רעיוני אישי הקשור בזהות תרבותית. העברת רעיון למדיה האמנותית והדגשת הביטוי האישי ופיתוח שפה אמנותית-אישית.
רציונל - קשר לרעיון המארגן	פרק זה מאפשר להתנסות שוב בביטוי אישי ורגשי מעמיק בזיקות התרבותיות של התלמיד. אף שהעבודה מתמקדת במיומנויות, עיקר כוונתה לפיתוח השפה האמנותית האישית.
מטרת התרגיל	לאפשר לתלמיד להתנסות בסוגיות שעולות בלימודיו העיוניים באמצעות היצירה ולהביא את רעיונותיו כיוצר לידי מימוש אמנותי.
מהלך התרגיל	- אישור רעיוני לפרויקט; - יצירת דגם ופיתוחו; - יצירת הפרויקט לאחר אישורו; - ביקורת.
מחווה לתרגיל	השקעה, מוטיבציה 20% התפתחות 20% תוצאה (שימוש בטכניקות שנבחרו, התאמת הטכניקה לרעיון, אופני השימוש בחומרים והבעת הרעיון בעבודה הסופית) 40% עמידה בלוח הזמנים, נוכחות 20% סך הכול 100%

מחווים לתרגילים, כיתה י"ב

המוקד בכיתה י"ב הוא שכלול המיומנויות היצירתיות והקונספטואליות לקראת פרויקט הגמר והתוודעות למדיה חדשנית.

10	מדיה עכשווית (מיצב, מיצג)	תרגיל 1
10	בין מקומי לאוניברסלי	תרגיל 2
80	פרויקט גמר מעשי	תרגיל 3
100		סך הכול

כיתה י"ב תרגיל 1- מדיה עכשווית (מיצב, מיצג)

התרגיל שווה 10 נקודות מסך הציון המעשי בסוף כיתה י"ב.

הגדרת התרגיל	עבודה המתייחסת לחלל מוגדר כמרחב ביטוי שלם, המטופל במדיה אמנותיים (ציור, פיסול, צילום, וידאו) מורכבות ולעתים משולבות על מנת להביע רעיון אמנותי ואישי.
רציונל-קשר לרעיון המארגן	פרק זה מאפשר לתלמידים להתנסות ביצירת מיצב/מיצג, שהם אחת מדרכי הביטוי הנפוצות באמנות העכשווית. תרגיל זה אף מחזק ומפתח את ההבנה של התלמיד למשמעות תפיסת החלל באומנות ובאוצרות ותומך בפרק יצירת הדגם בהצעה לתערוכה בתחום העיוני.
מטרת התרגיל	לאפשר לתלמיד להתנסות בעת יצירת מיצג או מיצב בסוגיות שעולות בעבודה על אוצרות התערוכה בפרויקט הגמר העיוני באמצעות יצירתו, ולהביא את רעיונותיו כיוצר לידי ביטוי אמנותי.
מהלך התרגיל	לאחר צפייה במצגת של עבודות מיצג ומיצב בתולדות האמנות: - תרגילים קצרים בנושאים שעניינם החלל כחלק מהעבודה, למשל: עבודת פינה, עבודת קופסה, בין קיר לקיר; - תרגילים קצרים בנושאים שעניינם אמנות המיצג, דוגמת עבודת גוף; - עבודת מיצב או מיצג; - אישור רעיוני לפרויקט; - יצירת דגם ופיתוחו; - יצירת הפרויקט לאחר אישורו; - ביקורת.
מחווה לתרגיל	השקעה, מוטיבציה התפתחות תוצאה (שימוש בטכניקות שנבחרו, התאמת הטכניקה לרעיון, אופני השימוש בחומרים והבעת הרעיון בעבודה הסופית. הצגת הפרויקט בעל-פה לפני הכיתה, המורים ומבקרים חיצוניים (שאינם הצוות הקבוע) והשימוש בלשון האמנות עמידה בלוח הזמנים, נוכחות סך הכול 20% 20% 40% 20% 100%

כיתה י"ב תרגיל 2 – בין מקומי לאוניברסאלי
התרגיל שווה 10 נקודות מסך הציון המעשי בסוף כיתה י"ב.

הגדרת התרגיל	עבודה המבטאת את המשותף והשונה, הקושר והמפריד, הכללי והפרטי שבמקומי מול האוניברסלי. עבודה המגדירה את הפרט על ידי הכלל.
רציונל - קשר לרעיון המארגן	חיזוק גיבוש הזהות האישית באמצעות תרגיל המגדיר את הלאומי והאישי על ידי הבין-לאומי והכללי.
מטרת התרגיל	להתנסות ביצירה שעניינה ערכים מקומיים ולאומיים אל מול ערכים בין-לאומיים ולהשתמש בלשון האמנות לביטוי עמדה אישית בסוגיה.
מהלך התרגיל	- לימוד והגדרה של ערכים מקומיים ואוניברסליים וזיהוי מאפייניהם הייחודיים; - סיעור מוחין, פיתוח רעיון והכנת סקיצות ראשוניות; - אישור הפרויקט; - הכנת דגם ואישור; - ביצוע הפרויקט; - ביקורות.
מחווה לתרגיל	השקעה, מוטיבציה התפתחות תוצאה (שימוש בטכניקות שנבחרו, התאמת הטכניקה לרעיון, אופני השימוש בחומרים והבעת הרעיון בעבודה הסופית. הצגת הפרויקט בעל-פה לפני הכיתה, המורים ומבקרים חיצוניים (שאינם הצוות הקבוע) והשימוש בלשון האמנות עמידה בלוח הזמנים, נוכחות סך הכול 20% 20% 40% 20% 100%

כיתה י"ב תרגיל 3 - הגשה סופית של פרויקט הגמר: יצירת אמנות אישית
התרגיל שווה 80 נקודות מסך הציון העיוני בסוף כיתה י"ב.
התרגיל מבוסס על הגשה סופית של פרויקט הגמר המעשי.
פורמט הבדיקה זהה לפורמט שעל בסיסו מעריכים הבוחנים את התלמיד.

פרויקט מעשי	מקסימום נקודות אפשריות	נקודות בפועל
באיזו מידה משקפת העבודה ביטוי כן ואישי ברמה הרגשית והרעיונית בשפת האמנות החזותית?	20	
באיזו מידה ניכרת מקוריות ביצירה?	20	
עד כמה הקשר משמעותי בין נושא היצירה לביטוי בשפת האמנות? באיזו מידה הופגנה מיומנות במדיה הנבחרים?	20	
<u>תיק עבודות:</u> באיזו מידה מבטא תיק העבודות התקדמות, תהליך אישי מעמיק ומגוון התנסויות?	20	
<u>הצגה של הפרויקט בעל-פה:</u> שימוש בשפה מקצועית, הסבר בהיר וממוקד.	10	
<u>התרשמות כללית</u>	10	
<u>סך הכול</u>	100	

2. דרכי הערכה מסכמות

בפרויקט הסיום ישלב התלמיד יצירה אוצרותית-מחקרית ויצירה אישית-אמנותית ולשם כך עליו ליישם ולהטמיע את כל מרכיבי התכנית. הערכת פרויקט הסיום והמטלות שהתלמיד נדרש לעמוד בהן לאורך לימודיו, מתוכננות כך שיאירו ויעצימו את הפנמת הרעיון המכונן של התכנית. העבודה על הפרויקטים המסכמים היא חלק הארי של הלימודים בכיתה י"ב, ועל כן משקלה היחסי רב בציון הסופי של כיתה י"ב ובציון המגן. בחינת הבגרות גם היא מבוססת רובה ככולה על הפרויקטים. שני הפרויקטים משלימים זה את זה, והם עוסקים בנושאים שעניינם זהותו של התלמיד במובניה הרחבים.

בפרויקט העיוני מתכנן התלמיד תערוכה: הוא בוחר רעיון ונושא לתערוכה, בוחר יצירות שיוצגו בתערוכה בהתאם לנושא ומעצב בעזרת דגם מוקטן את חלל התערוכה. כנהוג בתערוכה, התלמיד יצרף טקסטים נלווים. בכלל זאת טקסט קיר בן כמאתיים מילים המסביר את התערוכה בכללותה ומהווה פתיחה לביקור בה, וטקסטים מורחבים אודות היצירות: כל יצירה תזכה לטקסט של כמאה מילים, בו ינתח אותה התלמיד ויסביר אותה למבקר הפוטנציאלי. בפרויקט משתלבים שני פניו של התחום העיוני: מחקר אמנותי ומוזאולוגיה. התלמיד נדרש לאחד בין שלושת מושגי הבסיס של התכנית: אמנות – מחקר על תחום אמנותי ויצירות; מוזיאון – החלל שהיצירות מוצגות בו ועיצובו; וקהל – הגדרת קהל היעד של התערוכה. כל אלה נשזרים בדמותה של תערוכה ומכשירים את התלמיד כאוצר וחוקר צעיר, כך שהוא מיישם בעבודה אישית את ייעודו של המוזיאון ואת תפקידו של האוצר: לתווך בין האמנות, הקהל והמוזיאון.

העבודה על פרויקט הגמר העיוני – לאחר שהתלמיד בחר לו את הנושא המעניין אותו - נעשית בליווי מנחה אישי, הממונה מצוות מוזיאון ישראל. תפקידו של המנחה לסייע לתלמיד לחדד את הרעיון לתערוכה ולתרום לו מניסיונו, ולמעשה לעזור לתלמיד למצות את מרב הפוטנציאל שבו.

בפרויקט המעשי יוצר התלמיד יצירה אישית. תהליך העבודה מורכב משלבים רבים, שראשיתם בהגשת רעיונות, התנסות בחומרים שונים ויצירה של דגמים. בסוף התהליך התלמיד יוצר יצירה אישית בעלת משקל שהיא מיצוי של יכולותיו האמנותיות, הן מבחינת המיומנות, הן מבחינת הרעיון. התלמיד מוזמן לבחור ליצור בכל מדיום. בתקופת העבודה על פרויקט הגמר המעשי נוספים שני מורים-אמנים על צוות מורי הסדנה כדי לתמוך בכיתת התלמידים. עם סיום הפרויקט, כל עבודות הבוגרים מוצגות יחדיו בתערוכה במוזיאון ישראל.

לשני הפרויקטים יגיש התלמיד דף עמדה שבו יפרטו הרעיונות העיקריים שבמרכז עבודתו ושיקוליו המקצועיים. בדף העמדה העיוני ישטח התלמיד את תזה התערוכה ואת שיקולי האוצרות והעיצוב.

בדף העמדה המעשי יכתוב התלמיד על הרקע הרעיוני ליצירה ועל תהליך העבודה.

בסיום כיתה י"ב יציגו התלמידים לביקורת את עבודת הגמר בתחום העיוני ובלומדי הסדנה בפני שני בוחנים חיצוניים שיאשרו על ידי מפמ"ר אמנות חזותית במשרד החינוך. הביקורות יערכו באולם תערוכת הגמר. מאחר שהעבודה על פרויקט הגמר העיוני מסתיימת שבועות מספר לפני פרויקט הגמר המעשי, יקבלו הבוחנים מבעוד-מועד את הטקסטים הנלווים והדגמים לתערוכה של התלמידים – קרי, עבודות הגמר העיוניות, לעיון מעמיק מקדים. במהלך הבחינה, שאורכה כמחצית השעה לכל נבחן, יציג התלמיד את הפרויקט העיוני שלו ואת הפרויקט המעשי. הוא יידרש להשתמש בלשון

אמנות מקצועית ולהסביר באופן נהיר את תהליך העבודה ואת יסודותיה הקונספטואליים. רוב הזמן יוקדש לדברי התלמיד, כאשר הבוחנים ישאלו רק מעט שאלות הבהרה. עבודת הגמר המעשית תוגש בלוויית תיק עבודות ובו תיעוד של תהליך העבודה בסקיצות ובדגמים, וכן עוד עבודות שיצר במהלך לימודיו ואשר משקפות את התהליך שעבר.

ימים מספר לפני בחינת הבגרות, יציגו התלמידים את עבודות הגמר בפני מבקרים מקצועיים שיזמין צוות התכנית. הצגה זאת, שנערכת במתכונת דומה לבחינת הבגרות, היא מעין חזרה גנרלית לקראת הבחינה הסופית. מאחר שבבחינה הסופית הבוחנים בעיקר מקשיבים לתלמיד ולא מחווים דעתם, הצגתם של הפרויקטים בפני מבקרים אחרים מאפשרת להעלות שאלות וסוגיות. כלומר, בזמן ההצגה המכינה, יסבו המבקרים את תשומת לבו של התלמיד לסוגיות שראוי לתת עליהן את הדעת, והוא יקבל משוב על עבודתו. מבחינה פסיכולוגית, ההצגה המקדימה של הפרויקטים מפיגה את המתח של התלמיד לקראת בחינת הבגרות ומאפשרת לו להיטיב להתכונן.

טריפטיכון: תכנית לימודים ייחודית לבגרות באמנות

באגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות

מוזיאון ישראל, ירושלים

דף הערכה לפרויקט גמר לבוחן חיצוני

שם התלמיד _____ שם המעריך/ה _____
ת"ז _____ שם המעריך/ה _____
בית ספר _____ תאריך _____

נקודות בפועל	מקסימום נקודות אפשריות	פרויקט עיוני
	25	<u>תערוכה וטקסט קיר:</u> - מידת המקוריות והחדשנות של התערוכה ושל התזה שהיא מציגה. - בהירות הקו המנחה ומיקוד הנושא. - הקשר בין תזת התערוכה ליצירות שנבחרו.
	25	<u>טקסטים נלווים:</u> - האמינות המחקרית של הטקסטים. - עומק המסקנות והתובנות - סגנון הכתיבה ושימוש בשפת האמנות.
	25	<u>דגם התערוכה:</u> - מידת ההלימה בין נושא התערוכה לתכנית העיצוב שלה ושל החלל הנתון. (אין להביא בחשבון את איכות הביצוע והגימור אלא את השיקולים הרעיוניים).
	15	<u>הצגה של הפרויקט בעל פה:</u> שימוש בשפה מקצועית, הסבר בהיר וממוקד
	10	<u>התרשמות כללית</u>
	100	<u>סך הכול</u>

אגף הנוער והחינוך לאמנות ע"ש רות
מוזיאון ישראל, ירושלים

פרויקט מעשי	מקסימום נקודות אפשריות	נקודות בפועל
באיזו מידה משקפת העבודה ביטוי כן ואישי ברמה הרגשית והרעיונית בשפת האמנות החזותית.	20	
באיזו מידה ניכרת מקוריות ביצירה.	20	
עד כמה הקשר משמעותי בין נושא היצירה לביטוייו בשפת האמנות? באיזו מידה הופגנה מיומנות במדיה הנבחרים?	20	
תיק עבודות: באיזו מידה מבטא תיק העבודות התקדמות, תהליך אישי מעמיק ומגוון התנסויות?	20	
הצגה של הפרויקט בעל-פה: שימוש בשפה מקצועית, הסבר בהיר וממוקד.	10	
התרשמות כללית	10	
סך הכול (שהוא מחצית מציון בחינת הבגרות)	100	

הערכה מילולית

ציון סופי: _____ (במילים) _____

שם המעריך/ה _____ חתימה _____ תאריך _____

שם המעריך/ה _____ חתימה _____ תאריך _____